

Ўзбекистон-Қозоғистон:

МУНОСАБАТЛАРДА ЯНГИ ФОРМАТДАГИ РИВОЖЛАНИШ КУЗАТИШМОҚДА

Мангуришта

Халқимизда “Этни тирноқдан ажратиб бўлмайди”, деган биродарлик, жипслик, яхши кўшничилик каби мақсадларга ундовчи нақл бор. Дарҳақиқат, ўзбек ва қозоқ халқининг томири туташ, анъаналари уйғун, чегарадош бўлган кўшнилар саналади. Икки мамлакатнинг тинч-тотувлиги, иқтисодий барқарорлиги доимо стратегик аҳамият касб этиб, бугунги Марказий Осиё минтақасидаги тараққиётни мустаҳкамлаб бормоқда.

Жорий йил 7 август куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаевнинг таклифига кўра давлат ташрифи билан Қозоғистонда бўлди. Ушбу олий даражадаги учрашув янги форматдаги савдо-иқтисодий шериклик, яхши кўшничилик асосидаги конструктив ҳамкорлик муносабатларини янада чуқурлаштирди. Минтақавий хавфсизлик сиёсатини қўллаб-қувватлаш, самарали инвестицияларни кенгайтириш, темир йўл, транспорт-коммуникация, энергетика ва қишлоқ хўжалиги соҳаларидаги алоқаларни инновацион ривожлантириш бўйича музокараларга бой бўлди.

Индустриал саноат кўлами кенгайиб, экспорт салоҳияти ошиб бораётган мамлакатимизда чегаралар орқали транзит ўтказувчанликни яхшилаш, транспорт ва логистика инфратузилмасини ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади. Шу нуқтаи назардан икки мамлакат ўртасида темир йўл, автомобиль йўллари, аэропортлар ва божхона расмийлаштирув пунктлари модернизация қилиш кўриб чиқилди.

(Давоми 2-саҳифада)

ЯҚДИЛЛИК — ТАРАҚҚИЁТ ТАНТАНАСИ

Фаолиятнинг икки қаноти бўлади, бири ташаббускорлик бўлса, иккинчиси ташкилотчилик. Ана шу қўшқанотлик фаолиятга мезон бўлса, мамлакатнинг равнақи, халқнинг фаровонлиги ҳақида баралла гапирса бўлади.

Давлатимиз раҳбарининг куни кеча Қорақалпоғистонга ташрифи пайтида ана шу уйғунлик ва муносабатларнинг ифодасини кўриш мумкин. Яқдиллик мақсадларнинг муштараклигидир. Оғизбирлик аҳиллик, дўстлик, энг муҳими, тинчликнинг таянчи, элларнинг қувончи.

(Давоми 11-саҳифада)

ҲАМЖИҲАТЛИКДАН ЮКСАЛИШ

САРИ

Муштарак мақсадлар

Марказий Осиё минтақаси асрлар давомида ягона геосиёсий ва маънавий макон сифатида шаклланган ҳудуд бўлиб, Буюк Ипак йўли ва бутун Евроосиё тарихида ҳал қилувчи куч бўлиб келган. Бу ҳудуд табиий ресурслари, инсон капитали, маданий ва тарихий меросга бой минтақа сифатида бошқа минтақалардан фарқ қилиб келган.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаевнинг таклифига биноан давлат ташрифи билан ушбу мамлакатда бўлди. Ушбу ташрифнинг алоҳида хусусияти шундаки, бунда минтақавий интеграциянинг институционал кўринишлари ҳамда унинг янги инновацион ёндашувлари билан ажралиб туради. Бу эса, Марказий Осиё мамлакатлари тараққиётнинг бирдамлиги, ҳамкорлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ушбу ташриф доирасида ўзига хос жиҳат: Остона шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қозоғистон Республикасининг «Олтин Қирон» (“Олтин бургут”) ордени билан тақдирланиши бўлди. Бу тақдирлаш давлатимиз раҳбарининг минтақада ва халқаро миқёсида илгарисураётганинсонпарварлик ғояларининг ширин мевасидир.

(Давоми 3-саҳифада)

ҲАМЖИҲАТЛИКДАН ЮКСАЛИШ САРИ

(Бошланиши 1-саҳифада)

Қолаверса, бундай юксак мукофот икки халқнинг кўп асрлик чинакам дўстлик ва яхши қўшничилик ришталарини мустаҳкамлаш бўйича биргаликдаги саъй-ҳаракатларга берилган баҳо, шунингдек, Ўзбекистон ва Қозоғистон муносабатларини янги тарихий босқич — стратегик шериклик ва иттифоқчилик даражасига олиб чиқиш сари муштарак интилиш ҳисобланади.

Дўстлик ва қардошлик ришталарининг ёрқин рамзи

Ўзбек ва қозоқ халқлари — бир-бирига яқин, қардош халқлар. Адабиётимиздаги уйғунлик эса бизларни янада яқинлаштирмоқда. Дарҳақиқат, 2020 йилда марҳум қозоқ шоири Несипбек Айтиули Алишер Навоийнинг энг муҳим асари — «Хамса»ни қозоқ тилига таржима қилиб, нашр этди ва ушбу китобга сўзбошини шахсан Қозоғистон Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев ёзган эди. Бу бебаҳо меърос нафақат Марказий Осиё, балки бутун дунё томонидан тан олинган. Бу мутафаккир асарларини ўқиш, ўрганишга интилиш ўз давридан то ҳозиргача давом этмоқда. Остона шаҳрида ўзбек халқининг буюк фарзанди, шоир ва мутафаккир Алишер Навоий ҳайкалининг тантанали равишда очилиши эса, Навоий меросини икки халқ учун аҳамияти юксак эканлигини ифода этди. Давлатимиз раҳбари Қосим-Жомарт Тоқаевнинг Алишер Навоийга ҳайкал ўрнатиш ташаббуси учун самимий миннатдорлик билдириб, Қозоғистон пойтахти марказида мухташам ёдгорлик бунёд этилгани қозоқ халқининг қардош Ўзбекистонга бўлган чуқур ҳурматининг ёрқин ифодаси эканини таъкидлади. — Буюк файласуф ва инсопарвар шоир Алишер Навоийнинг ижодий мероси нафақат ўзбек халқига, балки бутун дунёга тегишли ноёб бойликдир. Навоий асарлари XVI асрадаёқ италян ва немис тилларига таржима қилинган бўлса, бугунги кунда дунёнинг деярли барча тилларида янграмоқда. Асрлар давомида ҳаётнинг ўзига хос энциклопедияси бўлган унинг ижоди миллионлаб инсонларни ҳайратга солиб, руҳлантириб келмоқда, — деди Ўзбекистон Президенти.

денти.

Қолаверса, Абай Қўнонбоев Шарқнинг бошқа буюк шоирлари қатори Алишер Навоийни ҳам ўзининг устози деб билиши ҳам икки халқнинг абадиёт, дўстлик, муҳаббат ва садоқат бирлаштириши, тинчлик ва ҳамжиҳатликнинг рамзи сифатида қаралади.

Минтақада амалий ҳамкорликнинг устувор йўналишлари

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев кунги Остона шаҳрида Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг олтинчи Маслаҳат учрашувида иштирок этди.

Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев раслигида ўтган тадбирда Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаров, Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон, Туркменистон Президенти Сердар Бердимухамедов, шунингдек, фахрий меҳмонлар сифатида Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев ва БМТнинг Марказий Осиё учун превентив дипломатия бўйича минтақавий маркази раҳбари Каха Имнадзе ҳам қатнашди.

Кун тартибига мувофиқ, минтақада кўп қиррали ҳамкорликни янада кенгайтириш, жумладан, сиёсий мулоқотни ривожлантириш, савдо, инвестициялар, транспорт, энергетика, қишлоқ хўжалиги ва экология соҳаларида қўшма дастур ва лойиҳаларни илгари суриш, маданий-гуманитар алмашинувни фаоллаштириш, шунингдек, замонавий таҳдид ва хатарларга қарши чора кўриш масалалари муҳокама қилинди.

Ўзбекистон раҳбари ўз нутқида минтақада бирдамлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш, кўп қиррали ҳамкорликни кенгайтириш борасида — Минтақавий интеграцияни чуқурлаштириш ва узоқ муддатли шериклик кун тартибини бойитиш учун Маслаҳат учрашуви форматини янада такомиллаштириш масалаларини биргаликда кўриб чиқиш вақти келганлигини эътироф этди. Шу сабабли, ушбу масалалар юзасидан концептуал тавсия ва таклифлар ишлаб чиқиш учун Марказий Осиё эксперт форумининг

навбатдаги йиғилишини мамлакатимизда ўтказишни таклиф этди.

Ушбу учрашувда давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев дунёдаги ҳозирги вазиятга тўхталиб, Марказий Осиё ўзининг геосиёсий жойлашуви туфайли глобал ишонч инқироzi ва можаролар кескинлашувининг барча салбий оқибатларини бошидан кечираётган бир пайтда “Минтақавий хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш концепциясини ишлаб чиқиш”ни таклиф этди.

Узоқ муддатли истиқболга мўлжалланган иқтисодий шерикликни ривожлантириш Марказий Осиёнинг барқарор ривожланишига хизмат қилишини эътироф этди. Бу эса, минтақада миллий иқтисодиётни ўзаро бир-бирини тўлдиришига, бошқача айтганда Ягона минтақавий бозорни шакллантиришга хизмат қилади. Бу ўз-ўзидан Марказий Осиё минтақасида интеграциясининг сиёсий-ҳуқуқий асосларини яратишга олиб келади.

Навбатдаги муҳим ташаббус Ўзбекистон Президенти томонидан Парламентлараро форумни келгуси ойда Хива шаҳрида ўтказишни таклиф қилди. Бу эса истиқболда минтақа мамлакатлари парламентлари ўртасидаги самарали алмашинувларни ривожлантиришга хизмат қилади.

Гуманитар соҳадаги ҳамкорлик масалаларига тўхталар экан, давлатимиз раҳбари “маданий-тарихий мероснинг умумийлигини ҳисобга олган ҳолда «Марказий Осиё тарихи ва маданияти: ягона ўтмиш ва умумий келажак» халқаро медиа платформасини иш туширишни илгари сурди. Бу ўз навбатида, халқларимизнинг минтақа келажиги учун дахлдорлиги, бирдамлиги, умумий масъулиятни англашга драйвер вазифасини ўтайди.

Шунингдек «Марказий Осиё ёшлари кун тартиби — 2030»ни илгари суриши минтақада инновацион ғоялар ва лойиҳаларни амалга

оширишига хизмат қилиши таъкидланди. Ҳатто, жорий йил октябрь ойида Тошкент шаҳрида биринчи Марказий Осиё таълим форуми ўтказилиши режалаштирилиши ушбу масалаларни атрофлича муҳокама қилишга қаратилади. Юқоридагиларни таъкидлаган ҳолда Президентимиз Марказий Осиё давлатлари раҳбарларини келгуси йилда бўлиб ўтадиган еттинчи саммитда иштирок этиш учун Ўзбекистонга таклиф қилди.

Эхтиром, эътибор ва эътироф

Маслаҳат учрашуви доирасида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевга минтақа давлатлари ўртасидаги дўстлик, қўшничилик ва ўзаро англашувни ривожлантиришдаги алоҳида хизматлари учун Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг Фахрий нишони билан тақдирланиши бўлди. Бу эътироф минтақа давлатлари ўртасидаги дўстлик, қўшничилик ва ўзаро англашувни ривожлантиришдаги алоҳида хизматларининг рамзидир.

Ушбу учрашувда давлатимиз раҳбари муҳим ташаббус ва қарорларнинг тизимли равишда амалга оширилиши натижасида минтақа мамлакатларининг яқинлашув жараёни барқарор, изчил ва ортга қайтмас тус олганини алоҳида таъкидлади. Яқунда Шавкат Мирзиёев етакчиларга юксак мукофот учун яна бир бор миннатдорлик билдириб, Марказий Осиёни тинч ва фаровон худудга айлантириш Ўзбекистон ташқи сиёсатининг устувор мақсади бўлиб қолишини таъкидлади.

Усмонжон БЎТАЕВ,
Ўзбекистон Миллий университети профессори,
сиёсий фанлар доктори

ҲАҚИҚАТ ПАРВАР

Суҳбатдошимиз Бахтиёр Абдиев умумтаълим мактабларининг 10-синфлари учун мўлжалланган “Алгебра” дарслиги ҳаммуаллифи. Давлат тест маркази томонидан ўтказилган “Педагогик тестларнинг ижодкор муаллифи” танлови ғолиби. 32 та ўқув-услубий қўлланма ва 130 дан зиёд электрон дарс ишланмалари яратган. Математика фанини ўқитиш тажрибаси республика миқёсида оммалаштирилган.

“Мактаб ўқувчилари учун коомбинаторика элементлар”, “Инвариантлар мавзусига доир масалалар ечиш тажрибаси”, “5-7 синф ўқувчилари учун олимпиада масалалари тўплами” методик қўлланмалари муаллифи. У фаолият юритаётган Китоб туманидаги 96-мактаб вилоятда математика фанидан таянч маҳорат мактаби этиб белгиланган. “Математикани ўрганамиз” фан тўғарагида 100 дан ортиқ ўқувчи иштирок этади.

2013 йилда “Меҳнат шухрати” ордени, 2020 йилда “Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси” фахрий унвонига сазовор бўлган. Шогирдлари 10 марта халқаро олимпиадаларнинг олтин, кумуш ва бронза медаллари совриндори, икки нафари таълим йўналиши бўйича Зулфия номидаги давлат мукофоти билан тақдирланган.

– Бахтиёр ака, “Ҳаётнинг иккита беағи бор: математика билан шуғулланиш ва ўқитиш”, деган эди француз математиги, механик ва физиги Пуассон.

Сиздаги шу икки безакка бугун ҳаммининг ҳаваси келади: нафақат Китоб туманида, қўшни туманлару вилоят бўйлаб фарзанди сизнинг таълимнингизни олишни истаган ота-оналар жуда кўп; ўқувчиларингизнинг олий ўқув юртларига кириш кўрсаткичи юқори; яқиндагина Буюк Британияда ўтказилган 65-Халқаро математика олимпиадасида ҳам ўқувчингиз Мадина Сууюнова бронза медалини қўлга киритди...

– Бировга математикани ўргатиш жуда марокли, айниқса, ўрганаётган кишининг муваффақиятлари сезилиб турса. Ўқитувчи ҳамма нарсани ўрганиб бўлиб, кейин бошқаларга ўргатамайди. Албатта, фундаментал билимларга эга бўлиб, нималарни ўргатиш мажбурий эканини аввалдан билиши муҳим. Ўқитиш эса ўзинг нимани билсанг, шунини ўргатишдан бошланади. Ўргатиш жараёнида асосий ўрганувчи ўзинг бўласан. Бировга айтган сари ўзинг кўпроқ тушуна бошлайсан. Ҳоҳлар, усуллар шу тарзда шакллана бошлайди.

Ютуқлар ҳақида гапирганда, ҳаммаси яхши ўқитувчи бўлиш, яхши яшаш учун кўпроқ пул топиш мақсадида меҳнат қилишдан бошланди. Математикадан бошқа, вақт олиши мумкин бўлган барча машғулотлардан воз кечдим. Синфларимда математик муҳит яратишга ҳаракат қилдим. Секин-аста бунга эришдим. Мажбурий дастурни ўргатиш ва ўрганишда муаммолар камайди. Шундай кунларда кейинги босқичга ўтиш вақти келганини тушундим.

Талабалигимда турли математик олимпиадалар масалалари тўпламларини йиққан эдим. Уларнинг деярли

барчаси рус тилида бўлиб, бу тилни билганим асқотди. Бошланиши қийин бўлди. 10 тача масала тайёрлаб бораман, ўқувчилар ҳаракат қилишади, кейин ўзим тушунтириб бераман. 1-2 ойча ҳар хил масалалардан тайёрлаб бориб, таҳлил қилиб вақт ўтказдим. Кейин ўзимнинг хатоларимни таҳлил қилдим. Ҳамма нарса турларга ажралишини билиб, ўргатмоқчи бўлганларимни мавзуларга ажрата бошладим. Танланган мавзу бўйича озгина назария ёздим, бошланғич тушунчалар ва энг содда масалалар. Кейин шу мавзуга доир масалалар тўплами. Ўқувчининг эътибори айнан бир нарсага қаратилади.

Халқаро олимпиадалардаги ҳар бир ютуқ юзлаб ўқувчиларни яна мен томонга йўналтиради. Афсуски, ҳамма билан ишлашнинг имкони йўқ. Бундан ташқари барча ўқувчилар ҳам олимпиадага тайёргарлик кўриш машаққатига ва мусобақа пайтидаги босимга бардош бера олмайди. Лекин олимпиада масалаларини ечишлари, тайёргарлик жараёнидаги меҳнатлари уларни рақобатбардош қилади. Олимпиадаларга тайёрлаш – ўқитишнинг энг юқори даражасидир. Бу пайтда ихтиёрий равишда фикрлашга мажбур қилинади.

Ўқувчиларимни халқаро шохсуларда кўриш ва ютуқларидан завқла-

ниш ўтган барча машаққатимни унуттиради. Устоз сифатида кераклигимни англади. Янада ишлашга куч беради. Мадина Сууюнова жуда кўп ўқувчилар орасидан танлаб олган жавоҳирим. Унинг асосий кучи меҳнатсеварлигида, чарчоққа таслим бўлмалигида. Баъзида бўлиб турадиган муваффақиятсизлик уни тўхтата олмайди. Унга эришилган ютуқларни унутиш кераклигини ўргатса бўлади. Кейинги мусобақаларга чанқоклиги билан ажралиб туради. Хатоларини тан олади. Нотўғри фикрларидан тезроқ воз кечади. У сўнгги уч йилда жуда катта ютуқларни қўлга киритди. 2021 йилда Индонезия ташкилотчилигида ўтган 27-Халқаро математика мусобақасида шахсий таркибда бронза, жамоавий таркибда кумуш медал; 2021-2022 ўқув йилида республика асосий фан олимпиадаларининг 9-синф ўқувчилари ўртасидаги математика фанидан 1-ўрин ва 8-Эрон геометрия олимпиадасида бронза; 2022 йил Олмаотада 18-Халқаро Жаутиков олимпиадаси, 7-Халқаро Кавказ математика олимпиадаси, 9-Эрон геометрия олимпиадаларида бронза; 2023 йил 19-Халқаро Жаутиков олимпиадаси ва Осиё тинч океани минтақаси математика олимпиадасида бронза; 2024 йили – 20-Халқаро Жаутиков олимпиадасида олтин, 41-Болқон математика олимпиадаси ва 9-Кавказ математика олимпиадаларида бронза, 1-Тошкент халқаро математика олимпиадасида кумуш медалларни қўлга киритди. 11-22 июль кунлари Буюк Британияда ўтган Халқаро математика олимпиадасида 110 давлатдан қатнашган 600 нафар иштирокчи орасида бронза медаллари совриндори бўлди.

Унгача Умид Ражабов, Баҳриддин Абдиев, Юлдуз Нейматова, Элдор Нейматов каби ўқувчиларим халқаро миқёсда югимиз довуғини кўкларга кўтарди. Улар менинг бу дунёга келиб топган бебаҳо бойликларим.

Айни дақиқаларда янаям хурсандман – мактабимизни бу йил битирган 25 нафар ўқувчининг 24 нафари талаба бўлди!

– Кўпчиликни хайратга соладиган Бахтиёр Абдиев маҳоратининг сири нимада?

– Отам қаттиққўл эди. Ўқишимизни қатъий назорат қиларди. Гап эшитмаслик учун яхши ўқишга ҳаракат қилардик. Тўққизинчи синфда

математикадан туман олимпиадасида ғолиб бўлдим. Баҳонада математика билан жиддий шуғуллана бошладим. Гарчи республикага ўта олманган бўлсам-да, анча тобландим. Имтиҳонлардан муваффақиятли ўтиб, ТошДУ (ҳозирги ЎзМУ) талабаси бўлдим. У даргоҳда Абдулла Аъзамов, Шавкат Алимов, Шавкат Аюбов, Азимбой Саъдуллаев каби забардаст олимлардан сабоқ олдим. Армияда ҳам омадим чопди, у ерда яхшигина кутубхона бор эди-да! Графиклар ва сонлар назариясига бағишланган ажойиб китобларни топдим ва икки йил давомида илм билан шуғулланишга ҳам улгурдим.

Маҳоратимнинг сири – ҳаммаси оддий (қулади). Шогирдларимни 5-синфлигидан, баъзан ундан ҳам вақтли танлаб, тайёрлай бошлайман. Иқтидорли болани кўрсам, юзага чиқаришга киришаман, қўлини кўйиб юбормайман. Ўз навбатида у ҳам этагимдан ушлаб олади. Зинама-зина, босқичма-босқич юқорига олиб чиқаман. Оддийликдан мураккабликка, анъанавий масалалардан ностандарт масалаларга ўтаман. Ўта иқтидорлилари билан алоҳида шуғулланаман, уларга мураккаблиги юқори бўлган алгебра, геометрия, сонлар назарияси, комбинаторика, математик логика оид масалаларни ечишнинг илғор усулларини ўргатаман.

Айрим шогирдларим ҳақиқатдан кучли, аммо фикрлаши суст, масаланинг ичига секинлик билан, бамайлихотир кириб боради. Бу, айниқса, вақт билан ҳисоб-китоб қиладиган халқаро олимпиадаларда панд бериб қўйиши мумкин. Шу боис ўқувчининг фикрлашдаги нуқсонини бартараф этиш йўллари ўргатаман. Аввало, масаланинг моҳиятини англаб, логикан ёндашишни уқтираман. Бир илмоқли масалани ўзагидан ушласа, худди шундай ўнлаб масалани бемалол еча олишига ишонтираман. Ўзим ҳам ишлайман, ўқувчиниям ишлатаман.

Математика – аниқ фан. Унинг биттагина формуласини ўрганмай ўтказиб юборсангиз, бутун бошли мисол ва масалаларни еча олмайсиз. Математика кунт, тартиб ва зийракликни талаб қилади. Дарёдан бир марта оқиб ўтган сувни қайта ушлаб олмайсиз. Шу каби битта яхши ўтилган дарсни ҳам ортга қайтара олмайсиз. Сабабсиз икки мартадан ошиқ

БЎЛИШГА ЎРГАТАДИГАН ФАН

дарсларда қатнашмаган ўқувчи мен учун жуда катта нарса йўқотган саналади.

Имкон қадар содда таълим беришга уринаман. Фақат формулалар, рақамлардан гапирмай, ўрганаётган мавзунини ҳаёт билан боғлаб тушуниришга ҳаракат қиламан. Чунки ўқувчи робот эмас. У математика энг муҳим касбларнинг отаси эканини, эртага ҳаётида уни қўллай олишини тушунишини истайман.

– Бошқа дарслардан фарқли ўлароқ математикани ҳамма ўқувчи ҳам тушунавермайди. Бунга сабаб ўқитувчининг маҳоратсизлигими ё ўқувчининг табиатан бу фанга қизиқмаслигими ёки умуман дангасалигими?

– Ҳамма ўқувчи ҳам математикани тушунаётган бўлиши мумкин, лекин шу ўқувчилар физикани, кимёни, биологияни, информатикани яхши тушунаётми? Мусиқа ёки расм, чизмачилик уларнинг севимли машғулотиими? Адабиётни мароқ билан ўрганиётми?

Сабаби ҳамма нарсада бўлиши мумкин. Мактабгача таълимга, болалар боғчаларига қандай вазифа қўйилган? Узлуксизлик, боғлиқлик таъминланяптими? Охириги йилларда мактабгача таълимда энг яхши кўрсаткич сифатида уларнинг чет тилларини яхши билишлари кўрсатилади. Чет тилини билиш ёмон эмас, албатта. Боғчадаги бола мактабгача яна кўп нарсалардан хабардор бўлиши керак бўлади. Булар ўйинлар орқали унинг онгида шаклланиши керак. Бино ва иншоотлар қурилиши, автомобиллар, самолёт, ракета, космик кемалар, электр иншоотлари ва бошқа нарсалар. Мусиқа ва чизмачилик бўйича дастлабки кўникмалар...

Қолаверса, мактабда бошланғич синфларининг дастурлари ҳам мукамалми? Ҳозирги кунда илғор мамлакатларнинг дарсликлари таржима қилиниб, мослаштириб киритилмоқда. Ёрдам беришига кафолат борми? Эҳтиёт бўлиш керак! Маблағ ҳам, вақт ҳам бекорга кетмасин!

Ўқитувчиларнинг маҳоратида камчилик борлиги ҳам бор гап. Лекин булар ҳаммаси биргалликда шаклланади. Бола табиатан қайсидир фанга қизиқмас, лекин қизиқадиган фани борми? Бизнинг ишимиз ҳар бир болани билим олишга йўналтириш, бирор касбни пухта эгаллашига қўмаклашиш. Шу ишни қилишимиз шарт.

Албатта, бу ерда умумий камчиликлар ҳақида гаплашяпмиз. Яхшиям ҳамма бефарқ эмас. Яхши ўқитаётган ўқитувчилар ҳам кўп, яхши ўқиётган ўқувчилар ҳам кўп. Шубҳасиз, муаммолар ҳам кўп. Хусусий мактаблар кўпайиши яхши. Шу мактаблар секин-аста ўқитиш сифатининг ошишига хизмат қилишига шубҳам йўқ.

Мен ҳар доим, энг ёмон воқеа деб мамлакатимизда 9 йиллик умумтаълимга ўтганимизни айтаман. Бу жуда ёмон иш бўлганди. Мана шу ишнинг жабрини ким билади яна неча йил-

лар тортамыз. 9 йиллик таълимга ўтиш мактаблардан жуда кўп ўқитувчиларни чиқариб ташлади. Жуда кўп кадрларни йўқотдик. Мактаблар 9-синфгача ўқувчини ушлаб турадиган масканга айланганди. Яхшиямки, Президентимиз ташаббуси билан ўз вақтида 11 йиллик мактабларга қайтдик.

– Сизни билганлар касбининг фидойиси ва ўта қаттиққўл, дейишади?

– Фидойилик ва қаттиққўллик. Мен кўпроқ профессионаллик сўзини ишлатишни яхши кўраман. Агар ўқитувчи қаттиққўлликни ҳаддан ошириб юборса, оқибати яхши бўлмайди. Ҳар қайси ўқитувчи қаттиққўлликни ошириб юборган пайтларини эслаганда қийналади, ўша дақиқалар қайтиб келса бошқача йўл тутиши мумкинлиги ҳақида ўйлайди. Нималар учундир афсус қилади. Лекин ҳаммаси ўтиб кетган бўлади. Фидойи ўқитувчида битта камчилик бўлади, у “Мен шунча меҳнат қилман ва менинг ўқувчим буларни билиши шарт” деб ўйлайди. Лекин бундай бўлмайди. У ўз меҳнати бекорга кетишида ўқувчини айблаши мумкин. Ўша пайтда портлаши ҳам табиий ҳолат. Йиллар ўтиб тажрибаси ошади ва ноқулай пайтларни усталик билан ҳамма иштирокчилар учун қулайлаштириш йўллари топишни ўрганади. Ота-она ҳам, ўқитувчи ҳам бола қайсидир фанни яхши ўрганишини истайди, аммо қайсидир пайтдаги нотўғри ёндашув катта тўсиқ бўлиб чиқади. Хатолик ҳар доим ўқитувчидан бўлмайди. Тарбия жараёни ҳам фақат ўқитувчига ташлаб қўйилиши катта хатоликдир.

– Бахтиёр ака, олий ўқув юрталарини ҳар йили юзлаб талаба битиради. Аммо ҳар мактабда тугул, туман бўйича номдор ўқитувчилар бармоқ билан санарли?

– Болалар ўзларининг атрофларида бўлаётган воқеаларни, ким қандай яшаётгани, кимнинг уйи қанақа, ким қандай русумдаги машина минаётганини кўриб туришади. Касб танлаётганда шу нарсалар ҳисобга олинади. Маълум бир даврда айрим касблар урфга айланар экан. Урфга айланган йўналишларга ўқишга кириш ҳам қийин бўлади. Бундай йўналишларга билими энг кучлиларгина қира олади.

Нуфузли олий ўқув юрти деб гапиринг каердан келиб чиққан? Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети нуфузли ўқув даргоҳлари қаторига қўшиладими? Бундан 23 йил аввал ўқувчиларимдан бирига унинг билими, характерини ҳисобга олиб физика ёки математика ўқитувчиси бўлишини тавсия қилганимда, у менга “Домла, шунча йил ўқиб, энди ўқитувчи бўламанми?” деганди истеҳзо билан. Унинг бундай хулосага келишига сабаб атрофни кузатгани, синфдошлари, ўзидан каттароқ қариндошлари билан суҳбатлашгани бўлиши мумкин. Кимдир унга ўша

пайт учун тўғри маслаҳат бергандир. Хуллас, у техника йўналишида ўқиди. Менимча бир кун ҳам ўз соҳасида ишламади. Физика ўқитувчиси бўлиб ишлай бошлади. Кейинчалик талаб кучайди, қайта тайёрловда ўқиди. Яна талаб кучайди, иккинчи мутахассисликда ўқиди. Ўша суҳбатимизни ҳозир ҳам эслатиб тураман, афсусланади. ЎЗМУнинг физика факультетиде ўқиганимда янада бошқача бўлармиди, дейди.

Мактабгача ва мактаб таълими вазиригининг олимпиада департаменти бошлиғи Умид Раҳмонов деган йигит бор. Энг нуфузли халқаро математика олимпиадасида кумуш ва бронза медалларига сазовор бўлган. Ўша йигит ҳам ОТМга имтиёз билан ўқишга кирган – Жаҳон иктисодиёти ва дипломатияси университетида. Кейинчалик, иккинчи мутахассислик бўйича ЎЗМУда ўқиди. Албатта, Умид Раҳмонов илк ўқиган йўналишида ҳам муваффақиятларга эришган бўлиши мумкин. Лекин барибир математикага бўлган муҳаббати кучлилик қилди.

Шундай йиллар бўлдики, мактабларнинг энг яхши битирувчиларидан ҳеч бири ўқитувчилик касбини танламади. Кимё ва биологияни яхши ўқиган ўқувчи тиббиёт олий ўқув юртига киришга кучи етмагани учун ўқитувчиликни танлаганига гувох бўлганман.

Мактабларда ишлаётган ўқитувчиларнинг жуда кўпчилигини, аввал бошқа йўналишларда ўқиб, кейинчалик сиртдан иккинчи мутахассисликда қайта ўқиганлар ташкил қилади. Мен буни жуда ёмон деб айтмаяпман, бундайларнинг кўпчилиги жуда яхши ишлаётганини ҳам кўриб турибман. Балки улар бир неча йилларни йўқотишмаганида яна ҳам фойдали бўлар эди.

Яхши ўқитувчилар сони йилдан йилга кўпайяпти. Ўқитувчилар бир-бирларини ўқитишмоқда. Энг яхши малака ошириш курслари телеграм каналларида ишлаяпти.

– Интервьюларингизнинг бирида математика ниҳоятда гўзал фан дегандингиз. Математика ва гўзаллик ўртасида қандай боғлиқлик бор?

– Математика ҳақиқатни энг соф ва бевосита ҳис қилиш имконини

беради. Балки одамларнинг умумий маълумоти учун бебаҳолиги ана шундир. Ҳақиқат – гўзал, ёлғон эса бёманидир. Математиканинг гўзаллиги – қандайдир ёрдамчи қўшимча хосса бўлмасдан, балки унинг асосий характерли хусусиятларидан биридир. Ҳақиқат ҳар доим гўзал, гўзаллик эса ҳар доим ҳақиқатдир. Математик чизган нақшлар расом ёки шоир яратган нақшлар каби гўзал бўлиши керак: гоёлар ранг ёки сўзларга ўхшаш бир-бири билан уйғунлашиши лозим. Гўзаллик биринчи талабдир. Дунёда гўзал бўлмаган математикага ўрин йўқ.

Математикани санъат тури деб ҳисоблаш мумкин, чунки у ўзига хос гўзалликни намоён этади. Математик тафаккур излари мусиқа, рақс, расм, меъморчилик, ҳайкалтарошлик ва тўқимачилик санъатида яққол намоён бўлади.

Маълумки, миянинг ўнг ярим шарининг фаолияти чапдан фарқ қилади, улар турли функцияларга эга. Бири тасвирларни (образларни) ишлаб чиқаради, иккинчиси мантикий фикрлаш билан боғлиқ. Лекин математика ва шеъриятга мойиллик, албатта, бир одамда мужассам бўла олади. Математика ва адабиёт бир-бирига ўхшашдир, чунки улар орқали биз атрофдаги воқеликни тушунаимиз: адабиёт инсон ҳаётининг маънавий соҳасини очиб беришга қаратилган, математика эса одамлар фаолиятининг техник, моддий томонларини тушунишни назарда тутди.

Математика деярли барча фанларнинг, ҳатто гуманитар фанларнинг асосидир, шунинг учун ҳам биринчи синфлардан бошлаб бу фанни ўрганиш ва тушуниш ҳар бир киши учун жуда муҳимдир. Математика ўзбошимчаликларга тоқат қилмайди. Бу қатъий мантиқ ва тартибнинг тимсолидир. Бу бизнинг дунёимизни ўзининг қонунлари билан ўрганишга ёрдам беради.

Ажойиб математик аёллардан бири Софя Ковалевская математика ҳақида шундай дейди: “Бу кўпроқ фантазияни талаб қиладиган фан, қалбан шоир бўлмасдан математик бўлиш мумкин эмас”.

Нурхон ЭЛМИРЗАЕВА
суҳбатлашди.

Юртимизда ёшларнинг интеллектуал ва ижодий салоҳиятини мустаҳкамлаш, уларнинг мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотларга дахлдорлигини ошириш борасида улкан ишлар қилинмоқда. Зеро, замонавий билим ва кўникмаларга эга, мамлакатнинг муносиб келажаги учун жавобгарликни ўз зиммасига ола биладиган баркамол, мақсадга интилувчан ва сергайрат ёшларни тарбиялаш бугуннинг энг муҳим вазифаларидан бирidir.

УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ПОЙДЕВОРИ

Дунё аҳолисининг 2 миллиарддан зиёди, яъни 25 фоиздан ортиғини ёшлар ташкил этади. Мамлакатимизда эса ёшлар қатлами жами аҳолининг қарийб 60 фоизига яқин. Шунинг учун Ўзбекистон ёшлар мамлакатини сифатида эътироф этилади. Яқин ўн йилликларда бу қатлам давлат ва жамият бошқарувида ҳал қилувчи кучга эга бўлишини тасаввур қилсак, ёшлар таълим-тарбияси билан шуғулланиш, муаммоларини вақтида ҳал этиб, шахс сифатида ривожланиши учун барча шароитларни яратиш, профессионал касб маҳоратини шакллантириш каби вазифалар ниҳоятда долзарб экани ойдинлашади.

Давлатимиз раҳбари 2020 йил 30 сентябрь куни Ўқитувчи ва мураббийлар кунига бағишланган тантанали маросимда сўзлаган нутқида ўзининг қуйидаги фикрларини баён қилган эди: “Биз кенг кўламли демократик ўзгаришлар, жумладан, таълим ислохотлари орқали Ўзбекистонда янги Уйғониш даври, яъни Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишни ўзимизга асосий мақсад қилиб белгиладик, Бу ҳақда гапирар эканмиз, аввало, учинчи Ренессанснинг мазмунини ҳар биримиз, бутун жамиятимиз чуқур англаб олиши керак.”

Республикамизда олиб борилаётган ёшларга оид Давлат сиёсатини тубдан такомиллаштириш ва янги юксак сифат босқичига кўтариш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 5 июлда “Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини кўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги Фармони, 2017 йил 18 июлда “Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини такомиллаштиришга доир комплекс чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори, 2020 йилнинг 30 июнида Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини тубдан ислох қилиш ва янги босқичга олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонининг қабул қилиниши шунингдек, Ўзбе-

кистонда 30 июнь — “Ёшлар кунини” деб эълон қилиниши мамлакатда ёшлар сиёсати борасида самарали ўзгаришлар ва бу борадаги ислохотларнинг янги босқичга кўтарилганидан далолат беради.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йил 19 сентябрь куни БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясида сўзлаган нутқида берган БМТнинг Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенциясини ишлаб чиқиш таклифи жаҳон афкор оммасида катта қизиқиш уйғотди. “Маърифат ва диний бағрикенглик” махсус резолюциясини қабул қилиш ҳақидаги ташаббуси барча томонидан қўллаб-қувватланиб, 2018 йилнинг 12 декабрь куни БМТ Бош Ассамблеясининг ялпи сессиясида қабул қилинди.

Бугунги кунда Ўзбекистон ёшлари ўзларининг интеллектуал салоҳияти билан халқаро олимпиадалар, спорт мусобақалари, қолаверса, барча соҳаларда катта муваффақиятларга эришиб, дунё ёшлари ўртасида ўрни юқорилаб борётганлигини кўришимиз мумкин.

Давлатимиз раҳбари “Ёшлар келажаги билан боғлиқ ҳар қандай вазифа бирламчи аҳамиятга эга”, деб бежиз таъкидламайди. Бу ёндашув “Ўзбекистон-2030” стратегиясида ҳам аксини топган. Мисол учун, ушбу муҳим ҳужжатнинг “Ҳар бир инсонга ўз салоҳиятини рўёбга чиқариши учун муносиб шароитларни яратиш” деб номланган биринчи йўналиши 44 банддан иборат бўлса, шунинг 25 дан ортиғи бевосита ёшлар манфаатларига қаратилган.

Юқоридаги қарор ва фармонлардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 25 сентябрда “Эл-юрт умиди” жамғармасини ташкил этиш тўғрисида”ги Фармони қабул қилинди. Жамғарманинг асосий мақсади-иктидорли ва истикболли, айниқса республика ҳудудларидан ёш мутахассисларни излаб топиш ва танлаш, уларнинг хориждаги нуфузли таълим, илмий ва бошқа муассасаларда таълим олишини

ташкил этишдан иборат қилиб белгиланди.

“Барча соҳаларда жадал ислохотлар олиб борилаётган бир пайтда, ушбу суратга мос илғор билимли ва малакали кадрлар бизга бугун керак бўлмоқда. Ҳозирги тизимли ўзгаришлар жараёнида аксарият мутахассисларнинг билими, малакаси ва кўникмаси замон талабига жавоб бермаяпти. Агарда чет элда кадрларимизни тезда тайёрламасак, яқин келажақда режаларимизни сифат ва муддат нуқтаи-назаридан жой-жойига қўя олмаслигимиз аён бўлиб қолди. Шунинг учун биз “Эл-юрт умиди” жамғармасини ташкил этдик” – дея эътироф этган эдилар давлатимиз раҳбари.

“Эл-юрт умиди” жамғармаси ўз олдида қўйилган муҳим вазифанинг ижросини таъминлаш йўлида 2018-2023 йилларда 1900 нафарга яқин стипендиатлар дунёнинг 45 га яқин давлатларида, жумладан 2018 йил давомида 378 нафар, 2019 йил давомида 600 нафар, 2020 йил давомида 15 нафар (пандемия даври), 2021 йил давомида 313 нафар, 2022 йил давомида 320 нафар, 2023 йил 274 нафар уларнинг 2024 йил 119 нафари хорижга таҳсил олиши ташкил этилмоқда.

Бугунги кунга келиб, уларнинг 1 277 нафари Ўзбекистонга қайтиб хорижда олган илғор билим ва кўникмаларини, иқтисодийнинг турли соҳалари ва тармоқларида самарали қўлламоқдалар.

Айни вақтда 535 нафар стипендиатларимиз АКШ, Буюк Британия, Германия, Франция, Япония, Канада, Италия, Испания, Корея, Хитой, Россия каби давлатларда глобал академик рейтингда ТОП 300 таликка кирган университетларда, жумладан “University of Oxford”, “University College London”, “Columbia University” ҳамда “Cornell University” каби олийгоҳларда таълим олишни давом эттирмоқда.

Алоҳида қайд этиш керакки, дунёда кечаётган нотинч ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий вазиятга қарамадан, Ўзбекистон ёшлари-

нинг хорижда таълим олишига давлат бюджетидан мунтазам маблағ ажратиб борилаётгани хорижлик ҳамкорлар томонидан юқори баҳоланмоқда. Шунингдек, стипендия ва грантлар совриндорларининг ота-оналарининг Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг халқчил сиёсатидан чексиз миннатдорлигига сабаб бўлмоқда.

Ҳар йили Жамғарманинг хорижда таълим олиш дастурлари бўйича вазирлик ва идоралар реал эҳтиёжлари ўрганилади. Жумладан, 2023 йил учун бакалавриат дастурига 253 ўрин, магистратурага 1259 ўрин ва докторантурага 556 ўринга, жами 2068 ўринга эҳтиёжлар ўрганилди.

Мазкур эҳтиёжлардан келиб чиқиб, Жамғарма таълим дастурлари бўйича хорижда таълим олиш учун жами 500 ўринга, жумладан бакалавриатга 75 ўрин, магистратурага 275 ўрин ва докторантурага 150 ўрин ажратилди.

Жамғарма томонидан ўтказилган 2 та очик стипендия танловлари олдидан стипендия танловлари тартиби билан боғлиқ янгиликларни вазирлик, идора ва ташкилотлар, шунингдек, ҳудудлардаги ёшлар ва мутахассислар орасида кенг тарғиб этишга қаратилган ҳудудий семинарлар видеомулоқот шаклида ўтказилди.

Семинарларда Жамғарма очик стипендия танловларини ўтказиш тартиби, ажратилган ўринлар, устувор йўналишлар, танловни ташкил этиш механизми, электрон ҳужжат топшириш платформасининг ишлаш тартиби, ёшларга хорижда таълим олиши учун яратиб берилган имкониятлар тўғрисидаги маълумотларни номзодларга тўлиқ етказилди.

Мазкур семинарларда республиканинг барча ҳудудларидан 190 мингдан ортиқ ёшлар мутахассислар ва номзодлар иштирок этдилар.

2023 йилги 1-очик стипендия танлови натижаларига кўра, бакалавриат таълим дастурида 53 нафар, магистратура таълим дастури-

да 82 нафар ва докторантура таълим дастурида 20 нафар, жами 155 нафар номзодлар “Жамғарма стипендиати” мақомига сазовор бўлдилар.

Стипендиатларнинг ижтимоий мансублик даражасига кўра уларнинг 4 фоизи етимлар, 9 фоизи ота-онаси ишсизлар, 48 фоизи оддий оилалар ва 22 фоизи тадбиркорлар фарзандлари, 13 фоизи ўзлари давлат хизматчилари, 4 фоизи эса ўрта ва юқори бўғин бошқарувида фаолият олиб бораётган шахслар фарзандлари эканлиги диққатга сазовордир.

Стипендия ғолибларининг 52 нафари (34 фоиз) “STEM фанлари” ва “IT” соҳалари, 39 нафари (25 фоиз) “Бизнес, бошқарув ва ҳуқуқ” соҳаси, 24 нафари (16 фоиз) “Таълим” соҳаси ҳамда 21 нафари (14 фоиз) “Ижтимоий фанлар, журналистика ва ахборот” соҳаси ва 19 нафари (11 фоиз) бошқа соҳалар бўйича хорижга таълим олиш учун юборилди.

2023 йилнинг октябрь-декабрь ойларида Жамғарманинг 345 ўринга 22 ўрин бакалавриятга, 193 ўрин магистратурага ва 130 ўрин докторантурага мўлжалланган 2-очик стипендия танлови ўтказилди.

Ўтказилган 2-очик стипендия танлови натижаларига кўра 119 нафар бакалавриятга 33 нафар, магистратурага 77 нафар ва докторантурага 9 нафар номзодлар ижобий баҳолашиб, Жамғарма стипендиясига тавсия этилди.

Жамғарма стипендияларига тавсия этилаётганларнинг 82 нафари (69 фоиз) эркак ва 37 нафари (31 фоиз) аёллар ташкил этади. Мазкур стипендиатларнинг 48 нафари (40 фоиз) АКШ, 34 нафари (29 фоиз) Буюк Британия, 12 нафари (10 фоиз) Россия, 10 нафари (8 фоиз) Италия, 4 нафари (3 фоиз) Австралия ва 11 нафари (9 фоиз) бошқа турли мамлакатлардаги халқаро рейтингдаги нуфузли университетларга таълим олиш учун юборилиши режалаштирилган.

Шу билан бирга, хорижда таълим олиб қайтган стипендиатларнинг меҳнат фаолияти мониторингини ўтказиш, таклиф ва ташаббусларини ўрганиш, касбий ўсиши ҳамда муносиб лавозимларга тавсия этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президент давлат маслаҳатчилари раҳбарлигида вазирликлар раҳбарлари иштирокида суҳбатлар ўтказилиб борилмоқда.

Бугунги кунда Жамғарма томонидан 120 дан ортиқ хорижий университет ва ташкилотлар билан икки томонлама меморандумлар имзоланган эришилган. Хусусан, Буюк Британиянинг University of York, University of Reading, University of Birmingham, University of Glasgow, “Kaplan International Pathways”, АКШнинг University of Minnesota,

Colorado State University, Австралиянинг University of Sydney, Испаниянинг “SEPIE”, Малайзиянинг “EMGS” каби 20 дан ортиқ нуфузли ташкилотлар билан стипендиатларни ўқиш харажатларидан 10 фоиздан 50 фоизгача чегирмалар олишга эришилди.

Бундан ташқари, University of Oxford, Université Paris-Saclay, Universiti Sains Malaysia (USM), University Of Southern California, Cardiff University, Sejong University, University of Nagoya, University College London, Ghent University, Macquarie University каби университетлар билан меморандум лойиҳалари ишлаб чиқилган бўлиб бугунги кунда имзоланиш жараёни кечмоқда.

Шу ўринда, Жамғарма стипендиатлари инженеринг ва механика, муҳандислик ва техник мутахассисликлари бўйича Буюк Британия, Германия, Италиянинг нуфузли университетларида таълим олиб қайтиб, ҳозирда «Узавтосаноат» АЖга қарашли BYD Uzbekistan Factoryда, Тошкент кимё-технология институтида, Андижон машинасозлик институтида хорижда олган илғор билимларини бугунги кунда мамлакатимизда самарали қўлланиши бутун юртимиз хаётидаги муҳим воқеа бўлди.

Жамғарма “Ўзбеккосмос” агентлиги фаолият йўналишлари бўйича хорижда малака ошириш учун Россиянинг “Hexagon Geospatial” ташкилоти билан ҳамкорликда геофазовий технологиялар ёрдамида ерни масофадан зондаш ва маълумотларни қайта ишлаш” мақсадида “Ўзбеккосмос” агентлиги тизимидаги 7 нафар масъул ходимларини онлайн малака ошириш курслари ташкил этилди.

Жамғарма томонидан Германиянинг “Jansef Consult” ташкилоти билан ҳамкорликда “Навоийуран” давлат корхонасининг 12 нафар ходимларини стажировка ўташ дастури ташкил этилди.

2024 йил январь ойи давомида 2023 йилги 2-очик стипендия танлови ғолибларини (119 нафар) хорижга жўнаб кетишлари билан боғлиқ ҳужжатлари расмийлаштирилиб, улардан 62 нафари хорижда таълим олишини бошлаши ташкилланган эришилди. Шу ўринда, 57 нафар стипендиатлар бугунги кунда кузги семестрдан ўқишини бошлашига тайёргарлик кўришмоқда.

Жорий йилнинг февраль ойида Ўзбекистонда меҳнат фаолиятини олиб бораётган ҳамда хорижда таълим олаётган Жамғарма стипендиатлари орасидан 1 нафар Президент ва 2 нафар вице-президентлари Америка Қўшма Штатлари ва Канада, Буюк Британия/Австралия, МДХ давлатлари, Европа давлатла-

ри, Осиё давлатлари кесимида сайланди.

Ушбу ташаббусдан кўзланган асосий мақсад стипендиатларнинг меҳнат фаолияти ва ўқиши давомида дуч келаётган муаммолари ва таклифларини яқиндан ўрганиш, стипендиатлар орасида “networking” алоқаларини янада кучайтириш ҳамда стипендиатлар ва Жамғарма ўртасида мулоқот кўпригини йўлга қўйиш ҳисобланади.

Бундан ташқари, “Эл-юрт умиди” жамғармаси, Тошкент шаҳридаги Халқаро Вестминстер Университети (ТХВУ) ва Давлат бошқарув академияси ҳамкорлигида 2024 йил 30-31 март кунлари “Ўзбекистон-2030: Авлодлар нигоҳида” мавзусида давра суҳбати ташкил этилди.

Шу ўринда, хорижда таҳсил олаётган стипендиатларнинг доимий мониторинги йўлга қўйилган бўлиб, ҳар ойда камида икки мартаба Zoom орқали учрашувлар ташкил этилиб, улар дуч келаётган муаммоларига ечим бериб келинмоқда.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академиясида «Эл-юрт умиди» жамғармаси стипендиатлари: «Янги Ўзбекистон истиқболи учун бирлашамиз» номли семинар 2024 йил 26-28 июнь кунлари ўтказилди. Семинардан кўзланган асосий мақсад Жамғарма стипендиатларига ватанга садоқат, ўзбек миллий кадрларига ҳурмат, ғоявий-сиёсий ва ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ҳамда Янги Ўзбекистон ёшларига оид давлат сиёсати моҳияти ва мақсадини тушунтиришдан иборат ҳисобланади.

Жорий йилнинг 25 июнидан 25 июлига қадар 2024 йилги 1-очик стипендия танлови учун ҳужжатлар қабул қилиниши эълон қилинди. Мазкур танловда бакалаврият таълим дастури учун 100 ўрин, магистратура таълим дастури учун 250 ўрин ҳамда докторантура таълим дастури учун 150 ўрин ажратилган.

Ёшлар сиёсати бўйича хориж тажрибасидан самарали фойдаланиш, ўзаро тизимли ҳамкорликни ривожлантириш мақсадида 13 та хорижий ёшлар ташкилотлари билан ҳамкорлик алоқалари йўлга қўйилди. Ўзбекистон 2018 йилда Шанхай Ҳамкорлик Ташкилоти Ёшлар кенгашига, 2020 йилда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Ёшлар масалалари бўйича кенгашига тенг ҳуқуқли аъзо сифатида қабул қилинди.

Ушбу мақола Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг “Ёшларнинг муаммоларини ҳал қилишга, ташаббуслари ва замонавий ғояларини илгари суришга қаратилган лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш” гранти асосида тайёрланди.

Ўзбекистон Президенти ташаббуслари билан ёшлар ҳуқуқлари мавзусида бир қатор халқаро анжуманлар ҳам ўтказилди. Хусусан, Ўзбекистон Президентининг БМТ Инсон ҳуқуқлари бўйича кенгаши 46-сессиясида илгари сурган ташаббуси асосида 2021 йил 12-13 август кунлари Тошкентда “Глобал ҳаракатларга ёшларни жалб қилиш” мавзусида бўлиб ўтган Ёшлар ҳуқуқлари бўйича бутунжаҳон конференцияси шулар сирасига қиради. Халқаро анжуман якунида қабул қилинган Тошкент Ёшлар декларациясида, жумладан, Ўзбекистоннинг 3 та халқаро ва минтақавий аҳамиятга молик ташаббуси қўллаб-қувватланди. Бу ўринда, биринчидан, Ёшлар ҳуқуқлари бўйича конвенцияни қабул қилиш, иккинчидан, Марказий ва Жанубий Осиё мамлакатлари Ёшлар кенгашини ташкил этиш, учинчидан, Марказий Осиё ёшлари форумини ўтказиш ташаббуслари ҳақида сўз бормоқда.

Шунингдек, мамлакатимизда 2020 йил 12 август – Халқаро ёшлар кунида “Ёшлар – 2020: глобал бирдамлик, барқарор ривожланиш ва инсон ҳуқуқлари” деб номланган Самарқанд форуми ўтказилди. Ушбу халқаро анжуман якунида қабул қилинган “Ёшлар – 2020: глобал бирдамлик, барқарор тараққиёт ва инсон ҳуқуқлари” номли Самарқанд резолюциясида ёшлар тинчлик, хавфсизлик ва барқарор тараққиётни таъминлаш ҳамда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида муҳим ўрин тутишлари, бинобарин, навқирон авлод вакилларининг ўзларига дахлдор қарорлар қабул қилиниши жараёнида фаол, мазмунли ва инклюзив тарзда иштирок этишлари зарурлиги алоҳида қайд этилди.

Дунё тажрибаси шуни кўрсатадики, ёш авлодни ҳар томонлама барқарор авлод этиб вояга етказиш учун сарфланган сармоя жамиятга ўн, юз баробар кўп фойда келтиради.

Бугун дунё илмини эгаллаётган ёшларимиз юртимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишда асосий кучга айланиб бормоқда.

Бўри ҚОДИРОВ,
Республика Маънавият ва маърифат маркази ҳузуридаги
Ижтимоий-маънавий
тадқиқотлар институти бўлим
бошлиғи.

Нега унинг овози ҳазин, табассуми синик эди? Ҳатто мағрур нигоҳида ҳам кишини ўйлантирадиган маъюслик яширин... Лекин ҳеч кимга ўхшамаган хокисорлик — вазминлигида қандайдир аслзодалик ҳам бор эди-ки, ҳамини ҳамгин, аммо улуғвор кўринарди.

КУМУШГА АЙЛАНГАН МАЪСУМА

Ҳузурига бормасимдан олдин адабиётшунос Шухрат Ризаевнинг: “Ҳаётда қандай оғир, вазмин, камгап бўлса, санъатда ҳам шундай яшаб келяпти. Аммо унинг изтироб ва оғриқлар билан лиммо-лим қалбини, дод солса, исён кўтарса, дунёни бузарлик қудрати, қуввати борлигини Римма Аҳмедова санъатидан том маънода баҳра олган нозик фаҳм ва дидли ихлосмандлар ҳамини сезиб юришади. Агар ўзбек актёрлик санъатида Римма Аҳмедованинг фақат у билангина барҳаёт ўрни бор десам, ҳақиқатга яқинлашган бўламан. Билмадим, ҳар қалай менга ўтган ва ўтмаган аёл актрисаларимиз ичида Римма Аҳмедова деган ҳодиса энг маҳобатлиси бўлиб туюлади. Чунки у ҳеч қачон томошабин кетидан юрмайди, эргашмайди, балки аксинча эргаштиради, ундан баландроқ юради. ...У кўп нарсага файласуф нигоҳи билан қарайди. Дунё ишларини файласуфона мушоҳада этади”, дея кўнглининг туб-тубидан чиққан самимий эътирофини қайта-қайта юрагимдан ўтказдим. Санъаткорнинг руҳни ибодатга келтирувчи, ҳа-ҳа, айнан ибодатга келтириб, покловчи овозини эшитиш учун баҳога ҳаддан ташқари ҳасис, тажанг домланинг сабоғини қолдириб, юрак ҳовучлаганча “Инсон қалби ҳақида қисса” фильмининг кўрган кунимни ҳамон кўмсайман. Ўшанда мен англаган бирдан-бир ҳақиқат шу эдики, фильм қаҳрамони — туйғулар олами бой бемор шоиранинг хаста, лекин ҳассос юраги аслида биргина овози билан унинг образини яратадиган Санъаткорим кўксидан уриб турарди. Шу сабаб бўлса керак, гарчи дубляж санъатида икки мингга яқин образларни яратган бўлса-да, Римма опа йиллар давомида ўзига ҳам кадрдон бўлиб қолган беғубор Наташа Ростова билан нозик қалбли ўша шоирани айрича меҳр билан эслаб келди. Чунки бу қаҳрамоннинг дарди, шикаста туйғуларини унга бегона эмас эди...

...Истараси ниҳоятда иссиқ, туйғуларини паришон юзига майин қалқиб чиққан, маҳзун қиёфали, ҳар қандай ҳолдаям дилбарлигича қолган, сочлари кумушга айланган маъсума Аёл. Унинг муҳаббатга айланган маъюс кўзларида юракни уйғотадиган илиқ ҳарорат мужассам. Актрисанинг ўйчан қиёфасига ёшликка хос лирика ҳам сингиб кетган эди. Бу унинг ниҳоятда нозикхаёл эканидан дарак берарди. Мана шу ҳолда кўнглимни найнинг дилўртгар навосидек титратди. Ва бу ҳазин куй кўмагида гўёки юрагимни қафтимга олиб томоша қилгандек бўлардим... Ҳа, ахён-ахёнда бу найдан кўнгли қулфини очиб ташлайдиган ўйноқи-шўх наволар янгради. Барча истеъдодли инсонлар сингари юмор туйғуси у учун ҳам бегона эмас эди. Ўз ҳолатидан кула оларди, қулгандаям маза қилиб, яйраганча армонсиз куларди. Баъзан биз дардидан маъюсланиб қолсак, ўзини “айбдор” сезиб хижолат чекар, “мени кечиринглар” дегандек илтижоли боқарди. Муносабатларимизда ёшимиздаги масофа ҳеч сезилмаган, олдида ўзимни ниҳоятда эркин сезардим, юрагим эрк шаробидан тўйиб ичаётгандек бўларди. Ҳар гал суҳбатлашганда амин бўлардимки, бу аёлда камдан-кам одам эришиши мумкин бўлган, ҳар қандай чиройдан-да юксак, турмушнинг телба шамолларидан ғолиб рухий юксаклик мавжуд эди. Актрисанинг ўй-мулоҳазалари ҳеч қачон кексалик нишонаси бўлмиш панд-насихатга айланмади. Ҳаётни айрича муҳаббат билан севиб, уни теран тушунар, назаримда бу туйғунини сўнгги лаҳзасигача суҳбатдошларига ҳам юқтиргиси келарди.

Унга отасини кўриш насиб этмади. Сайрамлик Анор хола кенжатоийи Ашурни урушга жўнатаётганида, ўгли вагон деразасидан бошини чиқариб: “асранглар, бўйида боласи бор!” дея овози борича бақиради. Бу ўғилнинг онага айтган охириги ўтинчи эди. Орадан ойлар ўтиб фарзанд дунёга келади. Александра қизалокқа эрта кетган дугонасининг хотираси учун Римма деб исм қўяди. Анор хола эса кенжатоийининг тирик васиятини ҳеч кимга ишонмас, уни Ирисой деб чақиради, “чироғим” деб эркалатарди.

Александра турмуш ўртоғини ўн бир йил кутади. Такдирга тан берган она: “Болам, шунча кутдинг,

уволингга қолмай, турмушга чик,” дея келинига руҳсат беради. Бироқ Ашургинасининг ёлғиз ёдгорини ўзи билан олиб қолади. Невараси кўнглининг кемтиклиги билинмасин дея эски шаҳардаги бозорда тарозибонлик қилиб неки тансиқ нарса кўрса нуридийдасига илинади. Бола онамининг олдида бораман, деса ҳам ёлғиз юборишга кўзи қиймас эди. Негаки, бошқа турмуш кўриб, кетма-кет фарзандлик бўлган Александранинг тинч турмушига ҳалал бергиси келмас эди. “Ўзимча ойим(бувим)дан кўп ранжирдим, — дея эслайди Римма опа. — Институтда ўқиб юрган кезларим тадбирлар — ижодий кечалар тез-тез бўлиб турарди. Шунда гоҳида кечгача қолиб кетар эдик. Уйга қайтаётганимда, қачон қарамай ойим кўчага чиқиб, мени кутиб ўтирардилар. Хоҳ қаҳратон қиш бўлсин — хоҳ ёз. Мен эса у кишини уришаман “Ойи, маҳалладаги аёлларга гап кўпайтириб нима қиласиз: “Бояқиш, кечгача Ирисхонни кутиб кўчада дейдираб ўтирибди” дейишади...”

Кунлар ойларга айланди, ойлар эса йилларга... Йигирма ёшида у ҳам бувисидан, ҳам онасидан жудо бўлди. Мана шу жудоликлардан сўнг биз учун таниш бўлган нигоҳига қайғунинг илк сояси тушди. Бора-бора бу соя чуқур мунга айланди. Ҳатто ўзини бахтиёр санаган лаҳзаларда ҳам унинг нигоҳини тарк этиб кетолмади.

Бу аёл саҳна инсон туйғуларини таҳқирламасдан, юксак маънавий идеаллар йўлида хизмат қилиши керак деб билди. Сен ундан ўзинг излаб юрган гўзалликни топ. Қаҳрамонлар фожиасида ўзингдаги кемтикликни кўр-да, тиникиб-тиникиб йиғла, руҳан покланасан дер эди. Табиийки, бетоблиги туфайли ижодий жараёнлардан узоклашганди. Бир куни соғиниб юрган театрига спектакль кўргани боради... “Мен спектаклнинг режиссурасию актёрлар ижроси ҳақида гапиришни ҳам хоҳламайман. Спектакль эмас! Бу томошада эркак ва аёл ўртасидаги сирли муносабат шу қадар яланғочлик билан айтиляптики, буни санъат деб айтолмайман!” — деган эди.

Ўша куни уйига йиғлаб қайтади. Аслида, бу кўзёшлар бир умр соф туйғулар билан севган саҳнасининг шу қадар кадрсизланганига қилолган бирдан-бир исёни эди. Шундан

сўнг ўзи учун хулосага келади: гўзаллик чексиз тушунча бўлганидек, яъни унинг қиёси топилмагани учун ҳам ҳар томонлама мукамал санъат асари бўлмайди. Шунингдек, тубанликнинг ҳам интиҳоси бўлмас экан...

У ўқиган шеърларнинг ҳар бири қандай қилиб санъат асарига айланганини ўзимча тушуна бошламан. Назаримда, ундаги ҳассосликнинг, улуғворликнинг ҳам калити унинг саодатманд қалбидаги жавҳарда мужассамдек.

Воизлик унинг табиатига ёт эди. Ортиқча эътибор, бировларнинг сохта мулозаматларидан ҳамини ўзини аяр, қандайдир оммавий-расмий йиғинлар унинг жойи эмас эди. Сўнгги нафасигача нигоҳини ўз қалбига — ички дунёсини бойитишга қаратган эди. Назаримда, у ўзининг сукунатлари ила Олам билан сирлашар, мен эса у орқали Оламни тинглар эдим. Менимча, ундаги чексиз самимиятнинг сирини ҳам шунда бўлса керак. Шу йўл билан ҳам У ҳеч кимнига ўхшамаган — мени асир этган гўзал Дунёсини ҳимоя қилгандек. Ҳаёт у учун бардош бўлса, саҳнани гўзаллик билан гўзаллик сирлашадиган даргоҳ деб билди.

Римма Аҳмедова ўзининг ўнқир-чўнқирли, қуш уйқуси каби кечган умри билан бу сарсон Дунёни фақатгина гўзаллик асраб қолиши мумкинлигига астойдил ишониб яшаганлигини исботлади. Менинг бахтим — ўзининг мўъжазгина дунёсига хиёнат қилмаган ҳақиқий Санъаткорнинг оламига сайр қилиш насиб этганлигида. Бироқ унинг бу дунёси менга яна бир азалий аччиқ ҳақиқатни — биз талпинаётган Гўзалликнинг кўзлари ҳамон ёшга тўла эканлигини эслатди. Асрлар давомида инсониятнинг барча кўргуликларига гувоҳ бўлиб келаётган, сиз билан мен сархуш бўлганча топинаётган бу соқов Дунё мана шу гўзалликнинг, покликнинг кўзларидаги тахир ёшлардан озикланаркан. Ахир, кўзни яшнатадиган ям-яшил водийлар ҳам Улуғвор Тоғларнинг кўзёшлари — сувларидан яшаб келяпти-да!

Фақат биргина таскин бор: шундай инсонлар борлиги учун ҳам яшагинг келади...

Иқбол ҚЎШШАЕВА

КИМ ЮРТ УЧУН МЕДАЛЬ ОЛСА – МЕНДУРМАН ЎШАЛ

Париж олимпиадасида спортчиларимиз 8 та олтин, 2 та кумуш, 3 та бронза медалини қўлга киритишиб, умумжамоа ҳисобида 206 давлат вакиллари ўртасида 13-ўринни эгаллашди. Юртимиз тарихида янги зарҳал саҳифани очган олимпияларимиз Тошкент халқаро аэропортида кенг жамоатчилик томонидан кутиб олинди. Тантаналар Миллий Олимпия қўмитамизда давом этди, олимпиада совриндорларига Президентимиз совғалари – пул мукофотлари, автомобиль ва хонадон қалитлари топширилди.

Қадим-қадимдан олимпиада ғолибларига юртида ҳурмат-эҳтиром кўрсатилган, катта мукофотлар берилган. Лекин спортчи олимпиадада мукофотларни кўзлаб эмас, аввало юрти шаъни, ўзининг спортчилик ори учун майдонга тушади. Бундай эзгу эътиқодга содик спортчилар эса, албатта олимпиада медалига сазовор бўладилар. Шу боис ҳозир олимпиада ҳавоси билан нафас олаётганимиз учун атоқли шоиримиз Мақсуд Шайхзоданинг машҳур мисрасини “Ким юрт учун медаль олса – мендурман ўшал” дея ўзгартдик.

Айнан юқоридаги қанотли сўзларга қатъий амал қилган кубалик оғир вазнли юнон-рум кураши устаси, 40 ёшли Михаин Лопес Нуньес Париж олимпиадасида ғолиб чиқди ва кетма-кет бешинчи бор Олимпия чемпиони бўлди. У қаторасига бешта олимпиадада ғалаба қозонган спорт афсонаси сифатида шарафланди. Аммо уни бошқа фазилати кўпроқ ҳурмат-эҳтиромга лойиқ. Кубаликка қанча давлатлар катта мукофотлар ваъда қилишиб, ўз фуқаролигини бермоқчи бўлишди. Михаин ўз юрти учун олимпиада медални олишни афзал кўрди. Иқтисодий қийин вазиятга тушганда олтин медалини катта пулга сотиб олмақчи бўлишди, у медаллари ўзидан кўра кўпроқ Кубага тегишли эканини айтди. Шу боис юрти учун олимпиада медални олганларнинг биринчи қаторида кубалик Михаин Лопес Нуньес туради.

Эсимизда, юнон-рум курашида россиялик Александр Карелин уч карра Олимпия чемпиони бўлганда “Енгилмас рус айиғи” номи билан шуҳрат қозонган. У 2000 йили Сидней олимпиадасида тўртинчи бор Олимпия чемпиони бўлмоқчи эди. Аммо олимпиада финалида америкалик Гарднерга ютказиб қўйган. Михаин эса тўрт марта эмас, нақ беш карра Олимпия чемпиони! Унинг олимпиада натижаларига ҳам, инсоний фазилатларига ҳам фақат ҳавас қилишимиз керак.

АҚШ баскетбол мактабининг шуҳрати оламга кетган. Барибир, аёллар жамоаси билан Париж олимпиадасида қаторасига олтинчи бор Олимпия чемпиони бўлган 42 ёшли Дайана Таурази муваффақиятини алоҳида таъкидлашимиз керак. Чун-

ки АҚШ баскетбол терма жамоаси сафига кетма-кет олти марта чақирлишнинг ўзи бўлмайди. Бунинг учун Дайана қанча меҳнат қилди, ёлғиз ўзи билади. Олимпиадада оғир атлетиканинг энг оғир вазнли спортчиларнинг натижалари барчанинг диққат марказида бўлади. Грузиялик оғир атлетикачи Лаша Талахадзе Париж олимпиадасида 470(215+255) кг тош кўтариб ғалаба қозонди, кетма-кет шу вазнда учинчи бор Олимпия чемпиони бўлди ва дунё нигоҳини ўзига, Грузияга қаратди. 31 ёшда бўлган Грузия полвони хали келгуси олимпиадаларда ҳам юрти учун олтин медаль олади.

Кимдир 23 карра Олимпия чемпиони ҳам бор, дейиши мумкин. Тўғри, АҚШнинг машҳур сузувчиси Майкл Фелпс 23 карра Олимпия чемпиони ҳисобланади, яна унинг 3 та кумуш, 2 та бронза медални ҳам бор. Лекин у тўртта олимпиадада саккизтагача мусобақаларда қатнашган ва медаллар олган. Кубалик курашчи олимпиадаларда битта мусобақада кетма-кет бешта, америкалик баскетболчи кетма-кет олтин олтин медаль олишган. Улардаги катта фарқ шунда. Санайверсак, олимпиадаларда бир неча турида қатнашиб, Олимпия чемпионлари бўлганлар кўп. Масалан, Париж олимпиадасида франциялик сузувчи Леон Маршан 4 карра Олимпия чемпиони бўлди, кўшимчасига битта бронза медалини қўлга киритди. Яна етти нафар спортчи Париж олимпиадасининг ўзида уч карра Олимпия чемпиони бўлди. Юрти учун олтин медаллар шодасини тақдим этган барча спортчилар ҳурмат-эҳтиромларга муносиб.

Дарҳақиқат, спортчилар учун Олимпия чемпиони бўлишдан ортиқроқ бахт йўқ. Улар олимпиада олтин медални баҳосини пул билан ўлчашмайди. Сербиялик теннисчи Новак Жоквич 16 йил Олимпия чемпиони бўлиш учун ҳаракат қилди. Ҳолбуки, у 24 карра “Улкан тож” мусобақаси ғолиби, яна 74 та нуфузли мусобақада ғалаба қозонган. Унда ҳар қандай теннисчи орзу қиладиган унвонлар бор, фақат олимпиада олтин медални йўқ эди. Новак Париж олимпиадасида ғолиб чиққанида шунчалик хурсанд бўлдики, бу ғалаба учун ўзига бериладиган 200000 АҚШ доллари мукофот

пулини хайрия ишларига сарфлашни эълон қилди. Ахир, у ўзининг энг муҳим вазифасини бажарди – юрти учун олимпиада олтин медалини тақдим этди.

Олимпиадада олинган ягона олтин медалнинг кадри баланд бўлар экан. Покистонга Париж олимпиадаси олтин медалини олиб келган найза улоқтирувчи Аршад Надимни давлат расмийлари ҳозирча бир миллион 435 минг АҚШ доллари билан тақдирлашди. Қозоғистонда эса Париж олимпиадаси олтин медалини олган дзюдочи Елдос Сметовга давлат томонидан мукофот учун белгиланган 250 минг АҚШ доллари, кўшимчасига киймати 165000 доллар автомобиль, ўзи туғилган Тароз шаҳридан беш хонали уй ва 5500 доллар берилди. У умр бўйи 785 доллар (369 минг тенге) ойлик тўлов олади, яна 100 та зотли от уюри ваъда қилинди. Эсимда, қозоғистонлик эркин курашчи Нурисломо Саноев Токио олимпиадасида қўлга киритган бронза медални учун давлат томонидан берилган мукофот пули – 70 минг АҚШ долларини тўлиғича муҳтож оилаларга ва касал болалар даволаниши учун хайрия қилган. Ҳақиқий спортчи шундай бўлади, ўзини вояга етказган, қўллаб-қувватлаган халқига миннатдорлигини шундай билдиради. Унинг учун муҳими, Қозоғистон учун олимпиада медалини олибкелгани эди!

Ибратлиси Буюк Британия, Янги Зеландия, Норвегия каби мамлакатларда давлат томонидан олимпиадада қўлга киритилган медаллар учун ҳеч қандай мукофот пуллари белгиланмайди. Лекин бу мамлакатларнинг спортчилари олимпиадаларда ҳаммиша етакчилар қаторида. Париж олимпиадасида Буюк Британия вакиллари 14 та олтин, 22 та кумуш, 27 та бронза медални билан 7-ўринни эгаллашди. Янги Зеландия олимпиячилари эса 10 та олтин, 7 та кумуш, 3 та бронза медални билан 11-ўридан, Норвегия спортчилари 4 та олтин, битта кумуш, 3 бронза медални билан 18-ўридан жой олишди. Норвегияда киши спорт турлари оммалашган, улар киши олимпиадаларда умумжамоа ҳисобида ҳаммиша ғолиб, юрти учун медаль олишдан тўхташмайди. Бу мамлакатларда олимпиада совриндорларига мукофотлар давлат томонидан эмас, спорт федерациялари ва ҳомийлар тарафидан берилди.

Агар олтин медаль олиш мукофот пулларига боғлиқ бўлса, Париж олимпиадаси вақтида Гонконг ва Сингапур устига олимпиада олтин медаллари ёғарди. Негаки, олимпиада олтин медални учун Гонконгда 768000, Сингапурда 745000 АҚШ доллари белгиланган. Аммо Гонконгда атиги икки

олтин медаль бўлса, Сингапурда умумжамоа олтин медаль йўқ.

Ҳаётнинг ўзи донишманд мураббий. 1500 метр масофага югуришда 1980 ва 1984 йилларда икки карра Олимпия чемпиони бўлган буюк британиялик Себастьян Коу ҳаётдан мисол келтирсам. Уни юлдузли даврида катта пул эвазига Италия спорт клубига таклиф этишди. Спорт натижалари пасая бошлади. Журналистлар ундан бунинг сабабини сўрашди. “Чўнтакда катта пул билан югуриш оғирлик қилапти”, – дея жавоб қайтарди у. Бу ибратли сўзларни кимсан – спорт афсонаси, спортчилик фаолиятини тугатгандан кейин нуфузли спорт ташкилотларини бошқарган, ҳамон раҳбарлик қилаётган Себастьян Коу айтапти. У спортда кўп нарсани кўрган, кўп нарсани билади. Агар медаль учун катта мукофот кўйилса, спортчи олимпиадада ҳаяжонланиши ва имкониятидан паст даражада қатнашиши мумкин. Кейин бундай спортчилар олимпиадада эл-юртининг ишончини оқлай олганидан эмас, мукофотдан куруқ қолганидан афсусланиб юришади.

Шунинг учун Буюк Британия, Янги Зеландия, Норвегия каби мамлакатларда спортчилардаги тамағирлик иллатини илдиз-пилдизи билан йўқотиш, улардаги эл-юртга садоқат билан хизмат қилиш фазилатини янада мустаҳкамлаш учун давлат томонидан олимпиадада қўлга киритилган медаллар учун ҳеч қандай мукофот пуллари белгиланмайди. Ахир, олимпиадага кетаётган боксчи 200000 доллар бераман, олимпиададан олтин медалини олиб келсан, яхшиси, 400000 доллар ол, иккита олимпиада олтин медалини олиб кел, деб айтиб бўлмайди-ку. Бироқ, шу нарса аниқ: юрти учун олимпиада олтин медални олиш учун майдонга ёниб чиққан спортчи енгилмайди! Ҳали бизнинг спортчиларимиз ҳам келгуси олимпиадалардан кейин жўровозликда “Ким юрт учун медаль олса – мендурман ўшал” кўшигини дунёнинг ҳар буржидида эшитиладиган тарзда қуйлашади.

Ҳа, олимпиадада медаль олишни спортчининг ори-ғурури, ўз юртига садоқат билан хизмат қилиши, руҳий ва жисмоний бардамлиги ҳал қилади. Юртимизда ана шундай ори-ғурури баланд, ватанпарвар, руҳан ва жисмонан бардам спортчиларни тайёрлашга эътиборимизни қаратайлик. Шунда ҳар тўрт йилликнинг нуфузли мусобақаси ҳисобланмиш олимпиадаларда медалларимиз сони янада кўпроқ, янада сифатлироқ бўлади.

Асрор МЎМИН,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган журналист

ЧИН ЯША, РОСТ ЯША!

ёхуд саратонни қандай енгиб ўтдим?

Менга рак (саратон) касаллиги ташхисини қўйган врач зудлик билан даволаниш чорасини кўришимни айтди. Агар вақтни ғанимат билиб ҳаракат қилсам, бу касалликдан соғайиб кетишга умид қилиш мумкин экан. Акс ҳолда ҳар бир ўтаётган сония ўлим томон бориши ҳақида огоҳлангирди.

Кутилмаган бу хабардан нафақат мен, балки бутун оиламиздагилар ўзимизни буткул йўқотиб қўйдик. Ваҳима, қўрқув ва хавотирларимизни жиловлаб даволанишни бошлаганимизча ҳам анча вақт йўқотдик.

Биз икки танлов орасида қолдик. Онкология бўйича шифохонада ётиб химия терапия олиб ёки табибга учраб ҳар хил гиёҳлар ёрдамида даволаниш.

Мен шифохонада химия терапия олиб даволанишга қарор қилдим. Республика онкологияга бориб жойлашганимда бўлимдаги беморларнинг юзлари сўлғин, нигоҳлари маъюс, бошлари тақир кал эди.

Таҳлил натижаларидан келиб чиқиб, шифокорлар тўрт курс кучайтирилган химия терапия ёзди. Шундай қилиб, ҳар йигирма бир кунда етти кун давомида, етти соатдан осма укол ёрдамида химияни томирим орқали бутун вужудимга юборадиган бўлди.

Уйғур миллатига мансуб ҳамшира Оля опа ҳар куни эрталаб 800 граммлик саккиз-тўққизга идишда химиявий моддалар қўшилган дори тайёрлаб, осма уколни томиримга улайди ва кун давомида химиянинг қонга кетишини ва менинг ҳолатимни назорат қилади. Кечки соат беш-олтига бориб осма уколлар тугайди. Бошидаку унчалик билинмади, лекин учинчи-тўртинчи кунларга бориб уйқу ҳам, иштаҳа ҳам йўқолди, батамом қувватсизланиб ҳолдан тойиб қолдим.

Дўхтирлар қувват олишинг керак, иштаҳанг хоҳлаган нарсани егин дейди. Қани энди бу иштаҳа деганлари ниманидир тусай қолса. Лоақал бир қошиқ овқатни ҳам малол билан қабул қилади. Озгина меъёрдан ошдимми ошқозоним «жазолайди». Бора-бора сувни ютиш ҳам машаққат бўлиб қолди. Қарахт бир аҳволда тентираб юришни айтмаганда, одам зоти тўрт-беш кун туз тотмай, мижжа қоқмай ҳам яшаши мумкин экан. Бунга ўз тақдирим мисолида амин бўлдим.

Биринчи курс химиядан кейин сочларим шовуллаб тўкилиб бошим тақир калга айланди. Кипригим ва қошларимгача мени тарк этди. Кўз ўнгингда дод-фарёд чекиб азобланаётган беморлар, касаллиги кучайиб кетиб давондан умид узиб уйига қайтаётганларни кўриб юракда ваҳима, қалбда қўрқув ортарди.

Буни сезган дўстлар, яқинлар меҳр кўрсатар, келажакдаги яхши кунлар ҳақида гапириб мени ҳаётга, яшаб

қолишга руҳлангирди. Ўша лаҳзаларда ҳаётнинг нақадар ширин, тириклик қанчалик бахт эканлигини ич-ичимдан ҳис этиб, яшаб қолишим учун Яратгандан имкон беришини сўраб тун-кун истиффорлар айтиб, дуолар қилардим.

Босқичма-босқич давом этаётган химиянинг таъсирида қон томирларим куйиб, ипдек ингичкалашиб қолди. Ҳамширалар ичида энг қўли енгил деб билганим Оля опа ҳам энди уч-тўрт уринишда томиримга тушар, кўп ўтмай томирларим ёрилиб, химия этнинг орасига кетиб қоларди. Ваҳимага тушган Оля опани тинчлантириш учун ўзимни хотиржам тутардим. Оля опа узр сўраб илма тешик бўлиб кетган баданимга яна эҳтиёткорлик билан нина санчарди. Шундай қилиб, ўй-хавотир, қўрқув ваҳима, умид-ишонч билан тўрт курс химия терапияни олиб тугатдим. «Дарднинг келиши осону кетиши кийин» деганларидек даволаниш жараёни мен кутгандан узоқ давом этди. Лекин шу ўтган даврдан ҳам яхши хотиралар қолди.

Дўхтирлар химия терапия ёрдамида организмдаги ўсимтани куйдириб юборишни айтганди. Афсуски, ундай бўлиб чиқмади. Химия ёрдамида бир жойга тўпланган ўсмаларни операция қилиб олиб ташлаш кераклигини айтди. Врачлар бу катта операция, уни ҳар ким ҳам қилолмайди иложини қилолсаларинг Туркияга боринглар, деган таклифни берди.

Ўзи шундоқ ҳам саккиз ойдан бери химия ва укол дориларни отнинг калласидек нархга олавериб, пулдан тинкамиз куриб кетганди. Шунинг учун Туркияга бориш ҳақида ўйлашнинг сира иложи йўқ. Ёрдам сўрай десанг ҳамманинг ташвиши ўзига етарли. Ўзи шундоқ ҳам шу кунгача текширувлар, уларнинг натижалари, укол, дори-дармонларга озмунча пул кетдимми? Таниш-билишлардан ёрдам қўлини чўзганлар ҳам бўлди. Айниқса курсдошим Саидбобур эртаю кеч жон койитиб, кўп ҳаракат қилди, жуда қайғурди. Шу кунгача аксарият харажатлар акамнинг гарданида бўлганлиги учун ҳам ундан ёрдам кутгулим қолмаганди. Лекин яхшиям онам бахтимга акамни тукқан экан, яна жонимга оро кирди. Харажатни ўйлама ука, мухими, соғайиб кетсанг бўлди, шу ҳақида ўйлашинг керак, дея яна харажатларни зиммасига олди.

Суриштириб билсак, бунақа катта операцияни Республика Онкологии-

янинг бош шифокори Тиллашайхов деган киши муваффақиятли қила олиши мумкин экан. У кишининг операциясига ёзилишнинг эса ўзи эмас. Ўйлаб-ўйлаб аёлимнинг каттарок лавозимда ишлайдиган бир таниш опасига илтимос қиладиган бўлдик. Бориб масаламизни айтгандик, ўша заҳоти Тиллашайховга телефон қилиб, ишимизни ҳал қилиб берди.

Эртаси куни Тиллашайхов операциядан бўшамади. Бизлар эр-хотин иккаламиз кун бўйи фақат яхши нарсалар ҳақида гаплашдик. Яхши орзулар қилдик. Кунимиз жуда мазмунли ўтди. Кейинги кун тонг отиши билан Аллоҳга таваккал қилиб, яна йўлга отландик. Хайриятки, ўша куни қабул қилди. Анализ натижасига қараб пешонаси тиришиб ўйланиб қолди. Анча жиддий экан, кўп кон кетиши мумкин, дея менга хонасидан чиқиб туришимни айтди ва қолган гапларини аёлимга тушунтирди.

Мен бўлсам худди операциядан қайтиб чиқмайдигандек қўрқиб кетдим. Кетар олдидан яна кириб умид ва илтижо билан юзланиб яшаб кетаманми, ўлим хавфи қанчалик юқори, деб сўрадим. Врач аввал биз қоринни ёриб асл ҳолатни кўришимиз керак, ҳаммаси операциядан кейин аниқ бўлади, дея мавҳум жавоб берди. Қўл-оёғим бўшашиб қарахт бўлиб қолдим. Дахшатли қўрқувдан юрагим музлаб кетди. Миямда шафқатсиз бир савол айланарди. Наҳотки бу дунёдаги сафарим охирлаб қолган бўлса, умр учун берилган муддат шунчалик қисқа, мен кутган буюк келажак, буюк орзулар ҳамма-ҳаммаси шу ергача, шу бугунги кунгача бўлса? Бутун инсониятни қўрқувга соладиган бу дард тақдирнинг устидан ғолиб келган бўлса? Иродам ожизланиб, қаддим букилиб, рухиятим синиб умидсизликка тушиб қолдим.

Операциядан бир кун олдин кун бўйи ўй-хаёлларим, савол-сўроқларим, хавотир-хулосаларим билан юрдим. Кечга рухсат олиб уйга бордим.

Ўша куни тун бўйи ўғлим билан ўйнадим. Унга бор меҳримни бердим у менга ортиғи билан бахт қилиб қайтарди. Менга қўшилиб онам, аёлим, ўғлим ҳам ухламади. Ҳаммамизнинг кўнглимиздаги ягона мақсад бир-биримизнинг дийдоримизга тўйиб олиш. Ҳузурланиб суҳбатлашдик. Аввало ўғлим, кейин эса кўзлари тўла умид бўлган яқинларим учун ҳам яшашим, тирик қолишим керак дейман. Лекин қани эди бу менга боғлиқ бўлса?

Эрта тонг уйдан чиқаётганимда онам чидаб туролмай йиғлаб юборди. Аёлим ўзини зўрға тийиб турибди. Ўғлим бу сафар йиғлаб қолди. Ичимдан бир нарса узилди. Наҳотки у ниманидир сезаётган бўлса. Айтиша-

ди-ку боланинг кўнгли сезгир бўлади деб.

Шифохонага бориб ётиб ўйладим. Агар операциядан яхши чиқмайдиган бўлсам-чи?! Мендан кейин яқинларимнинг холи нима кечаркин? Вақт ҳамма нарсага даво. Ҳаммаси турмуш ташвишлари билан андармон бўлиб Яратганининг тақдири эканда дея қўникади, куникмаган, кўнмаган борми? Лекин йиллаб кутиб фарзандсизлик сабаб биринчи турмушини бой берган, кўз ёшларини сел қилиб худдан тилаб-тилаб иккинчи турмушидан мени дунёга келтирган онамнинг холи нима кечаркин? Ҳали икки ёшга тўлиб улгурмаган ўғлимники-чи? Ўғлим туғилгач «меҳр кўришдан кўра, меҳр бериш» ортиқроқ бахт эканлиги ҳис қилиб яшаётган бахтли ота эдим. Унинг болалик хотираларининг қайсидир нуқтасида менинг қиёфам сақланиб қолармикан? Улғайгач мени эслолармикан? Саволлар кўп...

Операцияга киришдан олдин кўнглим тоғдек кўтарилди. Барака топишсин, курсдошларим мадад бўлгани келишибди. Оиламдагилар дўстларим, яқинларим билан хайр-хўшлашиб операцияга кирдим. Наркознинг уколи шунақанги катта экан, умримда биринчи бор кўришим эди. Қўрқиб кетдим. Елкамдан укол қилиб катта томиримга тушди. Шу жараён ҳам қийин бўлди.

Наркоз таъсир қилган инсон бутунлай оғриқларни сезмаслиги керак менимча, лекин мен танамда бўлаётган барча жараёнларни билиб, оғриқларни сезиб, дўхтирларнинг суҳбатларини узуқ-юлуқ эшитиб ётдим. Фақат харажатларим бутунлай чекланди. Ҳаттоки врачлардан бири наркоз таъсири тарқаяптими деб кўзимни очиб қараганда қорачиғини қимирлатиб ҳам қўёлмадим. Мирзағолиб Тиллашайхов, Шерали Ҳасанов ва Раъно Тиллашайховалар бошчилигида хавотирли операция омадли яқунланди.

Яратганга шукр. Кучли оғриқларни айтмаганда операциядан яхши чиқдим.

Бир сутка жонлантириш бўлимида ётдим. Эртаси куни тонгда гарчанд мумкин бўлмаса ҳам онам ва ўғлимни киришига рухсат берибди. Наркознинг таъсирида қарахтман. Ўғлимни озгина эркаладим. Онам жуда яхши кайфиятда эди. Ўлмай қолганим учун Худога шукрлар айтиб тўхтамасди...

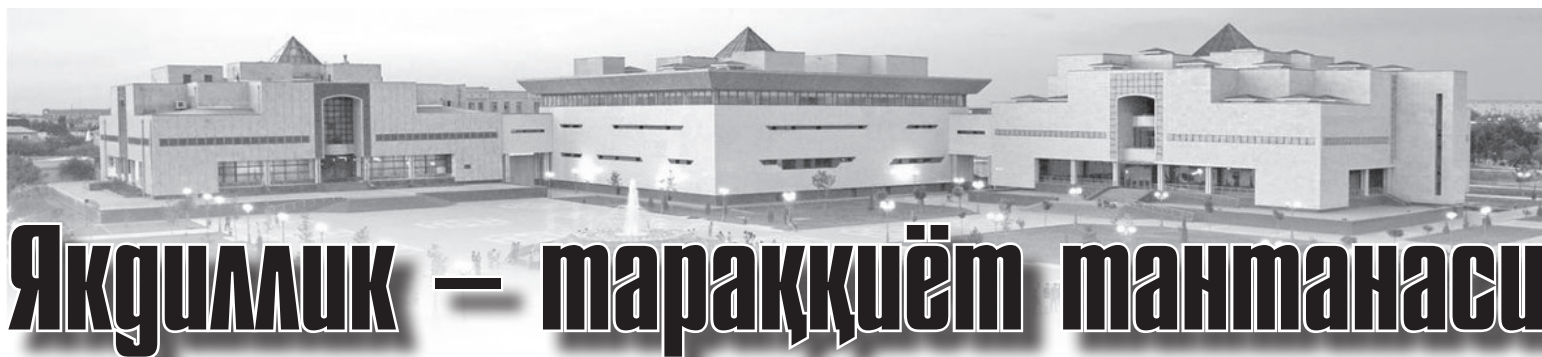
Хулосаларим: азиз умрини шамолларга совориб, ҳаётни кадрламай, тириклик мақсадини англамай, имкониятлардан фойдаланмай ўзини хор-абгор қилиб, шунга кўниб яшаб ўтаётганлар учун ачиндим.

Чин яша, рост яша, ёлғонлардан, сохталиклардан холи яша. Ҳалол бўлиб, яқинларингни кадрлаб, вазифангни севиб, масъулият билан бажариб, қалбингни поклаб, одамларга яхшилик қилиб, меҳр бериб, ҳал лаҳзадан завқланиб яшаёлсанг, демак умринг беҳуда ўтмабди. Агар аксинча бўлса...

Қалбингизни орзуларга тўлдириб, шунда ёмонликларга жой қолмайди. Аслида ўша буюк орзулар мени бу бедаво дард чангалидан суғуриб олди...

Завқиддин НАСИМОВ

Яқдиллик — тараққиёт тантанаси

(Бошланиши 1-саҳифада)

Улуғ шоир Махтумқули ибораси билан айтганда, «оғиз олалик айирар элни бирликдан». Дарҳақиқат, биргалик ва бирдамлик ва бардамликнинг ҳикмати ҳам шунда. Халқнинг ҳаёт тарзи, яшаш шароити кундан-кунга яхшиланиб бораркан, бу аввало, ислоҳот ва олиб борилаётган сиёсатларнинг умидбахшлигидан нишондир.

Президентимиз Қорақалпоғистонни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш юзасидан ўтказилган йиғилишда худди шунга монанд мулоҳазаларни алоҳида таъкидлаганлари бежиз эмас.

— Кўриб турибсизлар, қорақалпоқ заминидан яшаб, ишлаётган одамларнинг эртаси бугундан яхши бўлиши учун катта марраларни олганмиз. Бунинг учун ҳамжихат бўлиб, олдимизда турган қийинчиликларни енгиб ўтиш учун биргаликда ҳаракат қилишимиз шарт ва зарур. Мақсадимиз битта — азалдан дўст-қардош, оға-ини, куда-анда бўлиб яшаётган ўзбек ва қорақалпоқ оилаларининг тинч ва фаровон, бахтли ҳаётини таъминлаш. Қилаётган барча ишларимиз, келгусида амалга оширадиган улкан режа ва дастурларимиз замирида айна шу мақсад ётибди.

Табииyki, бу эзгу ғоя, ташаббус ва интилишларнинг қўллаб-қувватланиши билан чамбарчас боғлиқ. Икки элнинг яқдиллигини Президент теран ва туташ томирлари бир бўлгани билан изоҳлаб ўтди. «Ўзбек ва қорақалпоқнинг тарихи ҳам, тақдири ҳам бир. Ва мен ишонаман, бизнинг ёруғ, бахтли келажагимиз ҳам албатта бир бўлади.»

Ушбу умид ва ишончни Президентимизнинг Кегейли туманидаги ёшлар билан мулоқотида ҳам яққол кўриш мумкин. Ёшлар ўз тақлиф ва мулоҳазаларини дадиллик билан билдиришди. Айниқса, суҳбатнинг самимийлигини қорақалпоқ ёшларидан бирининг тўй тарадуду ҳақидаги мулоҳазаларига муносабат билдириб, мутасаддиларга тўйни кўнгилдагидек ўтказиб, Президент совғасини тақдим этишларини ҳам топширганидан билиб олиш мумкин.

Президент ёшлардаги ишонч ва жасоратни кўриб руҳланди. Булар билан Янги Ўзбекистонни биргаликда қуриш ва Учинчи ренессанс ғояси тўла амалга ошишига яна бир қарра ишонч ҳосил қилди.

Республикамизнинг барча ҳудудларидан 300 га яқин энг кўзга кўринган тадбиркор ва инвесторларнинг Қорақалпоғистонда тўпланиши, хорижда бизнесини йўлга қўйган яна 40 дан зиёд ватандошларимиз келиб, Қорақалпоғистон шароити билан тани-

шиши, ҳудудий студияларда мингдан ортиқ бизнес вакиллари иштирок этиши замирида ҳам ана шу ҳақиқат мавжуд.

Шунингдек, тадбиркорлар билан аниқ тақлифлар ишлаб чиқиш муҳимлиги қайд этилди. Ҳар бир туман кесимида “Қорақалпоғистонда бизнес қилинг” дастурини ишлаб чиқиш топширилгани ҳам айна муддао бўлди. Бу дастур Қорақалпоғистонда саноат, қишлоқ хўжалиги ва хизматларни ривожлантириш учун янги нафас, камидан 10 миллиард долларлик инвестиция ва 500 минг иш ўрни учун катта замин бўлиши ҳам уқтирилди.

Тадбиркорлар билан учрашнинг айнан Қорақалпоғистонда ташкил этилишининг, имкониятларининг учта устунлиги қайд этилди.

Булар бизнес учун бирорта ҳудудда йўқ имтиёзлар пакети қилиб берилга-

стоннинг барча туманларида, овулларида бўлиб меҳнаткаш халқ билан мулоқотлар ташкил этдик. Давлатимиз мустақиллигининг 33 йиллиги олдидан ўтказилган ушбу тадбирларда қорақалпоқлик кадрдонларнинг хуш табиати, олижаноб фазилати ва кўтаринки кайфиятини кўриб руҳландик. Бунёдкорлик ишлари ва қурилишлар халқ онгидаги бурилишлар билан уйғунлигидан мамнун бўлиб қайтгандик.

Қорақалпоқ халқининг манзур адиллари Ажиниёзнинг ўтли шеърлари, Бердақнинг «Йигит бўлсанг арслон каби туғилган доимо сен хизмат қилгин халқ учун» деган даъватлари, Тўлипберган Қайипберганов, Ибройим Юсуповларнинг тарбиявий-маърифий ўғитлари биз билан ҳамроҳ бўлди, десак, асло муболага бўлмайди. Қорақалпоқ маданияти ва санъатига эътибори юқори бўлган давлатимиз

Президент ёшлардаги ишонч ва жасоратни

кўриб руҳланди. Булар билан Янги Ўзбекистонни биргаликда қуриш ва Учинчи ренессанс ғояси тўла амалга ошишига яна бир қарра ишонч ҳосил қилди.

ни, иккинчиси, ер ажратишнинг содда тизими жорий қилингани бўлса, учинчиси, Қорақалпоғистон — бу Янги Ўзбекистоннинг дарвозаси экани, катта бозорларга чиқиш учун энг қулай ҳудуд эканлигидир.

Таассуфки, тадбиркорлар бундан тўлиқ фойдаланмаётгани танқид қилинди. Ишнинг кўзини биладиган инсон юқорида таъкидлаганимиздек, ташаббускорлик ва ташкилотчиликни қўлида байроқ қилади. Агар улар ташаббус кўрсатганда эди, хом ашё «Довуд-ота» постидан олиб ўтилса, Сариёғочга нисбатан масофа 1 минг километрга, транспорт харажати эса 25 фоизга камайишини англаб олган бўлишарди. Худди шунингдек, агар импорт хом-ашё Қорақалпоғистонни ўзида қайта ишланиб, тайёр маҳсулот қилиб, экспортга чиқариладиган бўлса, ташишдан иқтисод қилинган маблағ 2 қарра ошган бўларди.

Айрим туман ҳокимларида ҳам инвесторлар масаласида ташаббускорлик ва ташкилотчилик етарли бўлмагани аниқ. Тасаввур қилинг, ана шу фаолиятнинг икки қаноти ишлаганда эди, йил бошидан Бўзатов, Беруний, Қораўзак, Кегейли, Мўйноқ, Тахиятош, Тахтақўпир, Хўжайли ва Шуманайда инвестиция 5 миллион долларга ҳам етмай қолмас эди.

Биз яқинда бир гуруҳ маърифат тарғиботчилари билан «Маънавият фестивали» доирасида Қорақалпоғи-

рахбари ижодкор, таникли журналист Назира Матёқубованинг тақлифларини қўллаб-қувватлади. Ажиниёзнинг 200 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисидаги жорий йил бошида қабул қилган қарорлари ҳам бунинг исботидир. Айниқса, уч республика халқ артисти ўткир нафас, ўктам овоз соҳиби Отажон Худойшукуров ҳақидаги Президентимизнинг мулоҳазалари гулдурор қарсақлар билан олқишланди. Санъаткор билан қалин дўст бўлганлари, улар ижросидаги қўшиқларга бефарқ бўлмаганини давлатимиз раҳбари алоҳида эътироф этди. Унинг 80 йиллигини кенг миқёсда нишонланишини ҳам таъкидлади.

Маънавият ва маърифат тушунчалари халқларнинг бирлигини таъминлайдиган таъсирчан механизм экани ҳақ. Икки элнинг яқдил оҳанглари-нинг ўзаро яқинлиги бир томондан, уларнинг орзу-умидлари, теран томирлари бирлигини англаб, иккинчидан, Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини амалга оширишдаги мақсадлари муштараклигини билдиради.

Яқдил икки элнинг мақсади ва анъанаси тараққиёт тантанаси десак, ўринли бўлади.

Раҳимбой ЖУМАНИЁЗОВ,
«Маърифат» тарғиботчилар жамияти, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, профессор,
«Нотиқлик санъати академияси» таълим муассасаси раҳбари

Муассислар:

Ўзбекистон
Республикаси
Экология, атроф-
муҳитни муҳофаза
қилиш ва иқлим
ўзгариши вазирлиги

Тадбиркорлар ва
ишбилармонлар
ҳаракати —
Ўзбекистон
Либерал-
демократик
партияси.

Ўзбекистон
Нодавлат нотижорат
ташкilotлари
миллий
ассоциацияси.

Ўзбекистон
Савдо-саноат
палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.

Манзил:

Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-810
Адади: 1015.

Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 3 босма табоқ.
Баҳоси келишилган нархда.
Газета Ўзбекистон
матбуот ва ахборот
агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан
рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик
жихатдан сифатли чоп
этилишига «Шарқ» нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси масъул.

Маълумот учун
телефонлар:
99-791-43-23
99-994-70-52
98-111-48-29

Реклама ва эълонлар учун:

Электрон почта:
jamiyat@umail.uz
Газета индекси — 131

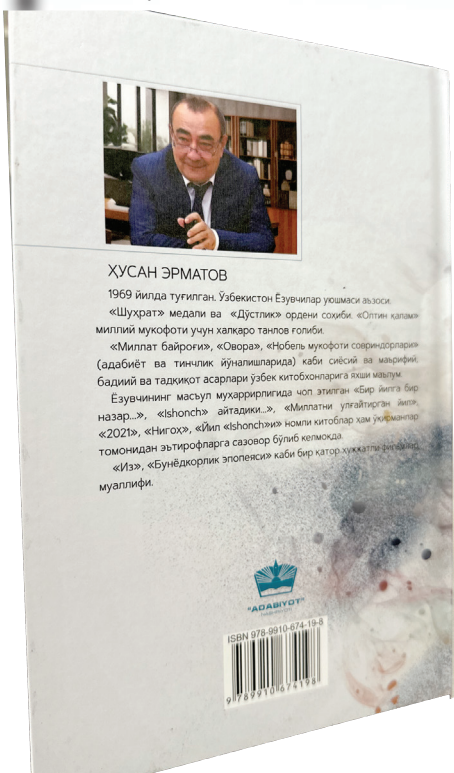
«ЖАМИЯТ» дан олинган
маълумотларда манба
сифатида газета номи
кўрсатилиши шарт.
Топширилган вақти: 20:00
1 2 3 4 5 6

Журналистнинг маънавий бурчи

Таниқли журналист, моҳир муҳаррир Хусан Эрматовнинг бадиий-публицистик мақолалар, суҳбат ва шахсий мулоҳазалардан иборат тўпламига сўзбоши ёзишга чоғланар эканман, гапни нимадан бошлаш хусусида биров ўйланиб қолдим. Баъзан оддий сўзбоши ҳам анча вақт олади. Чунки қозонда бир нима бўлса чўмичга чиқади-да. Бу гап акси бўлди – чўмич тиқилиб қолди. Журналистика соҳасида ўтказган йилларим, умрининг кўп қисмини фидойилик билан шу касбга бағишлаган заҳматкам ҳамкасбларим, уларнинг турфа хил тақдирлари кўз ўнгимдан ўтди. Шу ҳолатдан келиб чиқиб, Хусанбойнинг янги китоби баҳона дилимдаги баъзи мулоҳазаларимни айтиб олсамчи?!

килмайди”, деб ҳал қилиб қўйганлар. Супранинг хўл-куруклигини ҳар ким ҳар хил тушунади. Журналист ўз ҳаётини одамларнинг муаммолари билан шуғулланишга, янгиликлар, эзгу ишлар тарғиботига сарфлайди, шу ишдан хузур-халоват топади. Босмаҳонадан янги чиққан газета хиди вужуд-вужуди-га сингиб кетган тажрибали журналист ҳам бирор нашрда мақоласи чиқса, болалардай яйраб кетади, касбдошларидан, мухлислардан илиқ бир гап кутади. Буни бир тасаввур қилинг-а!

Журналистика, бадиий адабиёт каби, инсон, унинг ижтимоий-маънавий олами, онг-тафаккури, манфаати, ҳақ-ҳукуки, шаъни, кадр-қиммати тўғрисида баҳс юритади, журналистдан эркин фикрлашнинг, соғлом мунозаранинг ҳолис минбари бўлиш талаб этилади. Матбуот ҳеч қачон кимнингдир таъсирига тушиб қолмаслиги, ўч олиш, йўлини тўсиш воситасига айланмаслиги зарур.

Журналистика ижодий фаолиятнинг фавқуллода фаол, масъулиятли йўналиши, кўплар қатори мен учун ҳам асосий касб. Касб бўлганда ҳам, бир умр ўрганидиган, адоғига етиб бўлмайдиган касб. Бундан бир неча йиллар аввал ёш мухбирлардан бирининг саволига жавоб қайтарар эканман, “Журналистика бир умр талаба бўлишни тақозо этади”, деган эдим. Ҳозир ҳам шу фикрдаман. Негаки, ҳар куни ҳаётнинг янги-янги сабоқларига дуч келаман. Биттасига бепарво бўлсангиз, кўп нарсадан қолиб кетасиз.

Матбуотда анча-мунча ишладим, тажриба орттирдим, бироқ ҳаётда юз бераётган ўзгаришлар, дунёда кечаётган жараёнлар, одамлар онг-тафаккуридаги эврилишлар нечоғли зукко бўлмагн, тинимсиз ўқиб-ўрганишни, воқеликларни кузатишни, бадиий ифода маҳоратини мутгасил ошириб боришни талаб этади. Шоир ёки ёзувчи бирор асар устида ишлар экан, бадиий тўқима унсурларидан бемалол фойдаланиши, ҳаётотга берилиши мумкин. Журналист бўлса фақат аниқ, исботли факт, воқеа-ҳодисаларнинг асл тафсилоти, шахсий кузатуви, тафаккурий идрокига таянади, тахмин-таваккал йўл тутиши, гумон-шубҳа, миш-миш таъсирига тушиши мумкин эмас.

Баъзан “Журналистика яхши касб-ку, бироқ супраси сал курукроқ-да”, деган гаплар ҳам кулоқка чалинади. Бунга биров қўшилади, биров қўшилмайди. Бу муаммони Алишер Навоий бобомиз ўз вақтида: “Қалам тўйдирди, аммо бой

ва таъсирчан бўлади.

Нега шундай деяпман? Бугунги дунё, жамият, бугунги ўқувчи, унинг онг-тафаккури кечаги даражадан кескин фарқ қилади. Хабардорлигимиз ошган, окни қорадан, бўлар ишни бўлмас ишдан фарқлай оладиган, коса тагидаги “ним-коса”да нима борлигига фаросатимиз етадиган даражадамыз. Энди жамиятга ҳам, оддий газетхон ёки журналхонга ҳам аниқ фикр, мантикий мушоҳада, профессионал таҳлил, жиддий кузатув керак. Аввалги “алла”лар билан иш битмайди. Бугунги журналист, публицист, бош муҳаррир олдида айни шу мураккаб, аммо бажарса бўладиган вазифа турибди. Буларсиз ўқувчи ишончини қозониш қийин.

Албатта, журналистикага кириб келётган ёки аллақачон кириб келган ва шу майдонда тер тўкаётганларнинг ҳаммасига ҳам бундай талаб қўйиб бўлмайди. Бошқа соҳаларда, масалан санъатда бўлганидек, журналистикада ҳам профессионаллик билан ҳаваскорлик аралашиб кетди. Бундай вазиятда соҳага шунчаки қизиқиш билан қарайдиганлардан эмас, “баданида” нимадир борлардан кўпроқ нарсалаб этилади. Шундайлардан бири таниқли қаламкаш, маҳоратли публицист, ташкилотчи муҳаррир Хусан Эрматовдир.

Хусан Эрматов журналистикага нега кириб келганини аниқ-тиник ҳис этадиган, вақтини бекор ўтказмайдиган, бир нима қораласа, аввало ўзини, сўнг ўқувчини ҳам бирдай қониқтирадиган фикри, мушоҳадаси бор, гоҳ кимнидир, ниманидир қўллаб-қувватлашга, гоҳ рад этишга қодир ва бунга ҳақли, шунга яраша журъат ва ижодий маҳоратга эга ҳамкасбларимиздан бири. Унинг мухбирлик, муҳаррирлик, муаллифлик, бунга яна қўшимча – ташкилотчилик фаолияти кўз ўнгимизда шаклланди. Бу жараён бугун ҳам давом этмоқда.

Чинакам журналист жамиятнинг юрак уришини, одамлар онг-тафаккуридаги эврилишларни, бўй кўрсатмай, овоз чиқармай илдиз отаётган, турмуш тарзимизга сингаётган иллатларни, бепарволик, ҳафсаласизлик оқибатларини бошқалардан кўра бир зум аввал кўра олади. Ҳамма гап – мана шу кўра олишда. Бўладиган иш бўлиб, бўёғи синганидан кейинги оқ-нолалардан фойда йўқ. Қалб кўзи очик журналист касал хуруж қилмай туриб, вақт ва имкон борида бонг уриши, огоҳликка чорлаши зарур. Хусан Эрматов қаламига мансуб мақолаларни ўқиб бораётган, телекўрсатувларда билдирган, билдира-

ётган салмоқли фикрларидан хабардор киши унда айни шу фазилат – олдиндан кўра олиш қобилияти мавжудлигига амин бўлади. У кўпинча бошқа касбдошларимиз эътибор бермаётган, қаламга олишга чўчиётган, айланиб ўтаётган мавзуларга қўл уради. Айтадиган гапни дангал-дангал айтади-қўяди.

Биргина мисол: бир масъул ходимнинг газета-журналларга обуна ташкил этиш билан боғлиқ масъулиятсиз гапи йиллар давомида шаклланган тартиб-қоида ёмғирсиз булутдай пароканда қилди. Бошқа бир киши раҳбар сифатида газета-журнал ўқимаслигини намойишкорона баён қилиб, шундоқ ҳам чирсиллаб турган оловга мой сепди. Хусан Эрматов бундай ҳолатда жим туриши мумкинми? Йўқ, асло. У соҳага деярли алоқадор бўлмаган “мутахассис”ларнинг бундай номақбул қарашларига муносиб жавоб қайтарди, обуна ташкил этиш умумдават манфаатларига мос иш эканини исботлаб, ўзининг фаол, қуюнчак журналист сифатидаги маънавий бурчини адо этди.

Фақат шу эмас. Бугунги босма нашрлар орасида “Ишонч” ва “Ишонч-Доверие” газеталари ўзининг салмоқли сўзи, тиник позицияси, чуқур ва журъатли таҳлиллари билан бошқа нашрлардан алоҳида ажралиб туради. Газетани бундай даражага кўтариш бир кунлик ёки бир ойлик иш эмас. Хусан Эрматов ўзи билан бирга газета жамоаси, фидойи муаллифларни ҳам янги сифат босқичига кўтарди. Тахририятда ўзига хос ижод мактаби юзага келди.

Ҳа, дарвоқе, тўпламда яна бир эътиборли “янгилик” бор. Бу Хусан Эрматовнинг жамиятдаги турли воқеликларга уйғоқ назар билан билдирилган муносабатларидир. Бугун журналист кўп қиррали шахс бўлиши тақозо этилаётган бир пайт ва буни тьеран англаган муаллифнинг ижтимоий тармоқлар орқали яқин йиллар давомида жамиятда юз бераётган турли воқеа-ҳодисаларга уйғоқ назар билан ёндашуви, уларга ўзининг жасоратли, асосли, мантикли мулоҳазалари билан муносабат билдириб бориши таҳсинга лойиқ, деб ўйлайман. Муҳими, бу мулоҳазалар масалалар моҳиятини чуқурроқ англаш, уларни тушунишда оддий ўқувчи, Хусан Эрматовга қулоқ тутадиган юзлаб ёшлар, замондошлар учун ғоят фойдали. Бу ҳам ҳақиқат.

Ушбу тўпламни жиддий мутолаа қилган ўқувчи бунга, шубҳасиз, ишонч ҳосил қилади.

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
журналист